

TARTALOM	Oldal Page	CONTENTS
A TÁRSASÁG HÍREI ÉS PROGRAMJAI		NEWS AND PROGRAMS OF THE SOCIETY
Minőségszakemberek találkozója (Beszámoló a bálról)	2	Meeting of quality professionals (Report on Quality Ball)
Pályázati felhívás a Magyar Minőség Háza® Díjra	3	House of Hungarian Quality Award – Call for application
XII. Minőség Hét – Felhívás előadás tartására	4	12 th Quality Week – Call for papers
Az Év Környezetirányítási Menedzsere és Szakirodalmi Díja 2003 – Pályázati felhívás	5	Environmental and Technical Literature Award 2003-Call for application
Az Év Minőségirányítási Menedzsere és Szakirodalmi Díja 2003 – Pályázati felhívás	8	Quality Manager and Technical Literature Award 2003-Call for application
SAKMAI CIKKEK, ELŐADÁSOK		PROFESSIONAL ARTICLES, LECTURES
A termékfelelősség és érvényesülése a jogalkalmazásban – dr. Fazekas Éva	10	Product liability and its enforcement in legal practice – dr. Fazekas, Éva
Az EU 6. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogramja – Mokry J. Ferencné	18	The Sixth European Framework Program for Research, Technological Development and Demonstration – Mokry, J. Zsuzsanna
A tudásalapú társadalom kulcsszereplői az egyetemi központok	24	Key institutions of knowledge based society: the University Centers
MINŐSÉGI DÍJAK NYERTESEI		WINNERS OF QUALITY AWARDS
Átadták a 2002. évi Nemzeti Minőségi Díjakat Mórahalom Város Önkormányzata	26	2002. year's National Quality Awards granted
Szeged-Csanádi Egyházmegyei Krizishelyzet-megoldó Szeretetotthon	27	Mórahalom municipal council
	29	Old people's home of the Catholic Church in the Szeged-Csanád region
OLVASÓINK ÍRJÁK		READERS CORNER
A minőségirányítási rendszer vagy minőségközpontú irányítási rendszer? – dr. Nardai László	32	Quality management system or quality focused management system? – dr. Nardai, László
HAZAI ÉS NEMZETKÖZI HÍREK, BESZÁMOLÓK		DOMESTIC AND INTERNATIONAL NEWS AND REPORTS
Külföldi rendezvények	34	Events abroad
Hazai rendezvények	35	Domestic events
Egyetemi tanszék sikeres auditálása	35	Successful auditing of university chair
A Magyar Innovációs Szövetség 2002. évet záró közgyűlése (2003. február 20.)	37	2002. year's General Assembly of the Hungarian Innovation Federation
KÖZLEMÉNYEK		COMMUNIQUÉS
A Minőség és Megbízhatóság 2003. 1. száma	38	2003. 1. issue of Quality and Reliability (Content)

A TÁRSASÁG HÍREI ÉS PROGRAMJAI

Minőségszakemberek találkozója

Beszámoló a bálról

2003. február 8-án hetedik alkalommal került sor a Hyatt Regency báltermében a Magyar Minőség Bál megrendezésére. Ebben az évben 150, az ország különböző területeiről érkező, főként minőségirányítási menedzsmentben dolgozó szakember vett részt a kellemes, kötetlen hangulatú estén. A bál védnökeinek a 2002. év minőségdíjas (IIASA Shiba, megyei és regionális minőség díjat nyert) szervezeteit kértük fel. Nagy örömeinkre szolgált, hogy idén három oktatási intézmény is elvállalta a védnöki megbízatást, mellyel hangsúlyozták, hogy életükben a minőségirányítás fontos szerepet játszik, és nagyon büszkéek az elnyert díjakra.

A támogatók által felajánlott nyeremények egy részlete

A Bál védnökei:

**Bárcki Gusztáv Óvoda, Általános Iskola,
Képességfejlesztő Speciális Szakiskola és
Pedagógiai Szakszolgálat**

IIASA-Shiba Díj

Dúdló Napközi Otthonos Óvoda

Veszprém Megyei Minőség Díj

EuroSzol Kft.

Észak-alföldi Minőség Díj

Kresz és Fiedler Kft.

Dél-dunántúli Minőség Díj

MÁV Záhony-Port Igazgatóság

IIASA-Shiba Díj

SAPU Ipari és Kereskedelmi Bt.

IIASA-Shiba Díj

Színi Károly Általános Iskola

IIASA-Shiba Díj

Tárkány Autóház Kft.

Csongrád Megyei Minőség Díj

**VIDEOTON Holding Rt. Elektro-PLAST
Vállalat**

Dél-dunántúli Minőség Díj

A regisztráció ideje alatt a Garrone Magyarország Kft. változatos koktélköltelemekkel látta vendégek a résztvevőket.

Az est háziasszonya Nyertes Zsuzsa művésznő volt. Felkérte a bál megnyitására dr. Aschner Gábort, az MMT ügyvezető igazgatóját, aki a bál távol lévő fővédnöke, dr. Csillag István gazdasági és közlekedési miniszter úr jókívánságait tolmácsolta, és bemutatta a bál védnökeit és szponzorait.

A vacsora alatt és a műsorszámok szüneteiben Gyarmati István és kisenekara szolgáltatott hangulatkeltő zenét.

Nyertes Zsuzsa énekszámokból összeállított műsorában szemünk előtt változott át kis falusi Rozikából, nagyvilági dámán át, a musicalek modern alakjává. Megnyerő programjába bevonta a közönséget, olyannyira, hogy további énekszámokat kértek a művésznőtől.

Mollini bűvész és társa bemutatkozott kötelekkel, karikákkal és kártyákkal kivitelezett trükkjeivel, sőt átöltöztette a közönség soraiból felkért urat.

A műsoros program befejezéseként Maksa Zoltán humorista nevette meg a vendégeket. A hírek, amelyek az aktuális eseményeket tükrözték, most is, mint már a tv-ben és más médiában annyiszor, gazdag témát adtak a művész poénjainak. A hírek után a reklámok kerültek a szatíra keresztűzébe.

A vendégek az előadást figyelik

Miközben a teremben a műsorszámokat tekintették meg az érdeklődők, az előtérben Casino Party keretében próbálhatták ki szerencséjüket a játékos kedvű vendégek. Sokan nyertek „vagyó-

nokat” és tapasztalatokat, bár csak dobókockákat vihettek haza, hogy tovább gyakorolhassanak.

Az éjféli lencseleves után végre sor kerülhetett a – szponzoraink által felajánlott – csodás ajándékok kisorsolására.

A bálozók hajnali 2 óráig táncoltak. Reméljük, ez a kellemes hangulatú este nemcsak gondtalan szórakozásra, kötetlen eszmecekerére adott alkalmat, hanem a munkakapcsolatok erősítésére is. Jövőre is várjuk az érdeklődők jelentkezését, akik egyrészt kellemes élményeik alapján, másrészt a beszámolót olvasva kapnak kedvet a Minőségszakemberek Találkozásán való részvételhez.

Hogemann Éva

A bál szponzorai:

AGMI Anyagvizsgáló és Minőség-ellenőrző Rt.

BKV Vasúti Járműjavító Szolgáltató Kft.

BRINGÓHINTÓ Kkt.

DANUBIUS Hotels Group

Dúdoló Napközi Otthonos Óvoda

EuroSzol Kft.

GERBEAUD HÁZ

GARRONE MAGYARORSZÁG Kft.

IMSYS Vezetési Tanácsadó Kft.

HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat

Pécsi Vízmű Rt.

QUALIPROD Minőségi és Műszaki Tanácsadó Kft.

TÜV Rheinland InterCert Kft.

VIDEOTON Holding Rt. Elektro-PLAST Vállalat

Westel Mobil Távközlési Rt.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS MAGYAR MINŐSÉG HÁZA® DÍJRA

Kiemelkedő minőségű hazai termékek/szolgáltatások népszerűsítésére

A Magyar Minőség Társaság (MMT) immár **9. éve** írja ki a pályázatot, amellyel a hazai gazdálkodók azon törekvéseit szeretné segíteni, hogy a kiemelkedő minőségű termékek/szolgáltatásaik minél szélesebb körben váljanak ismertté és jussanak igényes piacokra, különösen az Európai Unióra. Az idei évben első alkalommal a pályázatot az **MMT a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséggel (FVF)** közösen írja ki.

A pályázat célja olyan hazai termékek/szolgáltatások népszerűsítése, melyeknek:

- származása magyar,
- minőségjellemzői kiemelkedőek,
- minőségük egyenletes, mert gyártásuk tanúsított minőségirányítási (biztosítási) rendszerben folyik.

A pályázatot kiírók célja az, hogy a pályázat feltételeit minél kevesebb – csak emiatt szükséges – ráfordítás árán lehessen teljesíteni. Ezért nem szükséges újabb, esetenként költséges vizsgálatok végzése; elfogadjuk a más díjakra beadott pályázati anyagokat is, ha mindhárom kritériumnak megfelelnek.

A pályázati feltételek teljesítését igazolja:

- származási arányt igazoló nyilatkozat (gyártás helye, alapanyag);
- a jó minőséget:
  - hazai vagy külföldi vásárdíjak, nagydíjak,
  - Magyar Termék Nagydíj,

- Innovációs Nagydíj,
- Kiváló Magyar Élelmiszer védjegy,
- Környezetbarát Termék minősítés,
- igényes piacra szállított, jelentős volumenű exportról szóló igazolás (ha nem merült fel minőségi kifogás),
- termékvizsgálati jegyzőkönyvek (akkreditált vizsgálólaboratóriumok által, pl. KERMI, MEEI stb.),
- a zsűri a kiválóság más dokumentumát is elfogadhatja, pl. meggyőző vevői nyilatkozatok;
- a minőség egyenletességének bizonyítását szolgálja az ISO 9001, QS 9000, VDS6, ISO/TS 16 949, AQAP szabvány szerinti rendszertanúsítvány vagy beszállítói minősítés másolata.

Igazolni kell, hogy a termék környezetbarát (ha ez értelmezhető). Szükséges továbbá a pályázó nyilatkozata arról, hogy a termék mely tulajdonságait tartja értékesnek, kiemelkedőnek, tartalmaz-e szabadalmat, találmányt és ennek mi a lényege, továbbá a magyar származás értékarányáról, hiszen a pályázat célja a hazai termékek népszerűsítése.

A pályázatot kiírók külön kategóriát hívtak életre a **mikro- és kis vállalkozások** számára (max. 50 fő), ahol a kiválóságot a zsűri egyéni elbírálás alapján (de a megadott szempontok alapján) értékeli. Itt elsősorban olyan szervezetek pályázhatnak, melyeknek termékei/szolgáltatásai speciális igényeket elégítenek ki (divat, iparmű-

vész, népművész stb.). A mikro- és kis vállalkozásokat a kiírók azzal kívánják támogatni, hogy a **nevezési díjból 10% kedvezményt adnak.**

A pályamunkákat az **MMT, FVF**, valamint **más társadalmi szervek** független szakértőiből álló zsűri bírálja el, a nevezési lap és a pályázati feltételek teljesítését bizonyító dokumentumok, továbbá a termék/szolgáltatás vizsgálata alapján.

A zsűri által elfogadott pályamunkák elnyerik a „**Magyar Minőség Háza**®”-díjat.

A díj a következő előnyöket nyújtja:

1. A Magyar Minőség Hét Konferencia Kiállítás megnyitóján a nyerteseknek **oklevelet és művészi plakettet** nyújtanak át az **MMT, FVF és a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium** képviselői, ezek a kereskedelmi propagandában felhasználhatók.
2. A termékeket **bemutatjuk** a Minőség Hét időtartama alatt rendezett exkluzív **kiállításon. Ez a bemutatkozás** – normál kiállítói terület (2 m²) esetén – **térítésmentes.**
3. A terméket **felvesszük** a Magyar Minőség Háza® termékeit tartalmazó **katalógusba** (A/5), melyet széles körben terjesztünk.
4. A terméket **népszerűsítjük:**
  - a **médiában és a kereskedelmi, fogyasztói szervezetek útján,**
  - a **Magyar Minőség** folyóiratban,
  - az **MMT és az FVF honlapján,** melyről közvetlen elérés (link) létesítése igényelhető a díjat nyert szervezet saját honlapjára.
5. A pályázat értékelése alkalmából rendezett sajtótájékoztatón (a Minőség Hét keretében) bemutatjuk a nyerteseket.
6. A díjnyertes termékek felsorolását a Magyar Minőség Társaság internetes honlapján **Virtuális Minőség Háza** (VMH) néven egy évig térítésmentesen szerepeltetjük.

A pályázat nevezési díja: 70 000 Ft + 25% áfa termékenként, amelynek fejében a következő szolgáltatásokat nyújtjuk:

- a kiállítás helyszínén posztertáblán tesszük közzé a díjnyertes szervezetek, egyben a kiállítók névsorát,
- szóró- és reklámanyagaikat a kiállítás helyszínén a kijelölt helyen a látogatók és az érdeklődők rendelkezésére bocsátjuk,
- a szervezetek és termékek névsorát **kiállítási katalógusban** (A/5 FF, magyar nyelvű) közzétesszük,
- **10 db kiállítási katalógust** átadunk a kiállítónak,
- **2 m² kiállítási területet** biztosítunk a Minőség Hét Kiállítás időtartama alatt (2003. nov. 10–12.) Ezt meghaladó területfoglalást, valamint a termék(ek) bemutatásához szükséges bútorzat bérletét (vitrin, posztertábla, dobogó, asztal stb.) térítés ellenében biztosítjuk.
- a **Virtuális Minőség Háza** (VMH) keretében egy évig tartó díjtalan bemutatás.

A zsűri határozatáról a pályázókat írásban tájékoztatjuk, és elfogadás esetén mellékeljük a részvétellel kapcsolatos szolgáltatást tartalmazó számlát. A díj átadását és a kiállításon való részvételt csak a számla kiegyenlítése után tudjuk biztosítani.

A pályázat beküldésének határideje: 2003. augusztus 1.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást adnak a Magyar Minőség Társaságnál:

Telefonon: Hogemann Éva 456-6946,

Schiel Herta 456-6952, Rigó Zsuzsa 456-6947

1091 Budapest, Üllői út 25. • 1450 Bp. 9. Pf. 24

Fax: 456-6954

E-mail: mmt@axelero.hu

<http://www.quality-mmt.hu>

XII. Minőség Hét

Felhívás előadás tartására

Társaságunk – az EOQ MNB-vel együttműködve – november 10–13. között, a Magyar Minőség Héten rendezi meg a XII. Minőség Konferenciát. A konferencia csatlakozik az Európai Minőség Hét eseménysorozathoz. Tematikájának alap gondolata az EU-hoz való csatlakozásunk minőséggel kapcsolatos felkészülése és további teendői.

Egyes témakörök már kialakulóban vannak, mint pl:

– jogrendszerünk harmonizációja,

- ipari termékeink piacképessége,
- a KKV-k felkészítése a csatlakozásra,
- nyomon követés az élelmiszeriparban,
- szolgáltatórendszerek (egészségügy, oktatás, közigazgatás) felkészültsége és fejlődési irányai,
- a minőségirányítási rendszerek hasznosítása a szervezet stratégiájában és irányításában,
- a „kiválóság modell”, egyes elemek fejlesztésében szerzett tapasztalatok,
- az informatika eredményeinek felhasználása a minőségrendszerek fejlesztésében.

A szervezőbizottság a felkért előadók mellett szívesen fogadna előadás-javaslatokat a termelő-, szolgáltatószervezetek részéről, melyekben saját tapasztalataikat, problémáikat és ezek megoldását ismertetik.

A részletes programot és a részvétel feltételeit az előadók jelentkezése után fogjuk összeállítani.

Ezúton meghirdetjük a konferenciát, és kérjük jelentkezésüket kb. 20–25 perc időtartamú előadás tartására a témakörök valamelyikében. A jelentkező – az előadás címén kívül – kb. 300 szó terjedelemben ismertesse tárgyát olyan mélységben, hogy arról a zsűri képes legyen véleményt alkotni. Az előadó nevének és címének pontos közlésén kívül kérjük 10–15 soros szakmai önéle-

rajzát. A jelentkező jelölje meg, hogy milyen technikai segédeszközre van szüksége.

Beérkezési határidő: 2003. április 30.

Cím: Magyar Minőség Társaság
1091 Budapest, Üllői út 25.
(1450 Budapest 9, Pf: 24)
e-mail: mmt@axelero.hu
fax: 456-6954

További felvilágosítás:

dr. Róth András
tel: (36-1) 456-6955

A szervezőbizottság

Az Év Környezetirányítási Menedzsere és Szakirodalmi Díja

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

„A” kategória

AZ ÉV KÖRNYEZETIRÁNYÍTÁSI MENEDZSERE DÍJ 2003

Az Év Környezetirányítási Menedzsere Díjat az a magyar állampolgár kaphatja, akinek a tárgyévben jelentős szerepe volt egy olyan, Magyarországon bejegyzett, termelő- vagy szolgáltatószervezeten belül kialakított, eredményesen működő környezetirányítási rendszer létrehozásában, amelynek hatása a gazdálkodó telephelyén és annak környezetében vagy az előállított termék környezeti tulajdonságaiban jelentős javulást eredményezett. A megvalósított rendszer példaértékű legyen más gazdálkodó szervezetek számára is.

Pályázatot nyújthat be a menedzser vagy a munkaadója.

A pályázatnak tartalmaznia kell az alábbiakat (max. 6 oldal):

- a kitüntetésre javasolt személy (aki a környezetirányítási rendszer megvalósításában vagy működtetésében közvetlenül részt vett) neve, címe, beosztása,
- a gazdálkodó szervezet azonosító adatai (név, cím, telefon- és faxszám),
- a környezetirányítási rendszer bemutatása, az elért eredmények felsorolása, bizonyítása és dokumentálása (kiemelten az utóbbi évek munkássága),

- a javasolt személy rövid szakmai életrajza, beleértve közéleti szereplését, esetleges szakirodalmi tevékenységét,
- egyéb, a szakmai értékelést szolgáló információk.

Egyéni jelentkezés esetén a pályázathoz mellékeljük az érintett (menedzselt) szervezet ajánlását.

„B” kategória

AZ ÉV KÖRNYEZETIRÁNYÍTÁSI SZAKIRODALMI DÍJA 2003

Az Év Környezetirányítási Szakirodalmi Díjat az a magyar állampolgár nyerheti el, aki irodalmi alkotás formájában jelentősen hozzájárult a hazai környezetirányítás fejlesztéséhez, vagy amely több környezeti elem védelmének összehangolt, átfogó, magas színvonalú megoldását írja le.

Így például:

- környezetirányítás szakterületén új ismeretek közzététele,
- a gyakorlatban széles körben felhasználható környezetirányítási és ezzel kapcsolatos kutatási-fejlesztési eredmények, tapasztalatok ismertetése.

A pályázatot a kiadott mű szerzője, szerzői kollektívája, a mű megrendelője, illetve kiadója nyújthatja be.

A pályázatnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a kiadó, illetve a felhasználásban érintett szervezet adatai (név, cím, telefon, fax),
- a díjazásra javasolt, illetve pályázó szerző(k) adatai (név, cím, munkahely, beosztás),
- a javasolt mű szakmai bemutatása,
- a javaslat indokolása, a mű kiemelkedő tulajdonságai,

- a szerző(k) rövid szakmai életrajza (közéleti szereplés, korábbi szakirodalmi tevékenység),
- a magyar nyelvű mű kiadott példányszáma,
- az idegen nyelvű kiadások (ha van),
- egyéb, a szakmai értékelést szolgáló információk.

Kérjük a szakirodalmi művet **2 példányban** mellékelni. A szükséges mértékben mellékleteket lehet csatolni.

Az elbírálás főbb kritériumai

„A”	„B”
<ul style="list-style-type: none"> - az elért környezeti paraméterek javulása, - milyen eredményt tud felmutatni a szervezet a fenntartható fejlődés és a környezetvédelem érdekében végzett munkában, - a vállalat környezeti teljesítményének javulása mennyiben segítette elő a vállalat gazdasági eredményességét és/vagy elismertségét, az érdekelt megelégedettségének növekedését (civil szervezetek, környezetvédő mozgalmak stb.), - milyen korszerű környezetirányítási módszereket vezetett be, - milyen innovációt, tisztább termelési eljárást alkalmazott, - milyen változás észlelhető a környezeti teljesítmény javulása kapcsán a vállalatnál a dolgozók, illetve a vállalat és a társadalom kapcsolatában, - a fentiek mennyiben vezethetők vissza a környezeti menedzser tevékenységére? 	<ul style="list-style-type: none"> - a közzétett ismeret, nézőpont vagy szemlélet újdonsága, - milyen széles kör számára hasznosítható, - jól rendszerező, áttekinthető felépítés, - érzékelhető, ill. értékelhető-e a mű iránti érdeklődés?

A pályázatokat **2003. augusztus 1-én 17 óráig** 6 példányban, zárt borítékban kell benyújtani a Magyar Minőség Társaság címére (1091 Budapest, Üllői út 25.).

A határidő után érkezett pályázatok nem vehetők figyelembe.

A megcímezett borítékon kérjük feltüntetni: **„Pályázat 2003”**.

A pályázatokat, az **MMT és a pályázatot támogató szervezetek által delegált tagokból álló zsűri** bírálja el. Abban az esetben, ha valamely támogató szervezet részéről érkezik be pályázat, úgy azon a szervezet képviselője a zsűri munkájában nem vehet részt.

A zsűri a jelentkezést, a pályázati anyagot és a döntéshozatalhoz felhasznált információkat bizalmasan kezeli.

A pályázat **ünnepélyes eredményhirdetésére 2003. november 10-én**, a XII. Magyar Minőség Hét fogadásán kerül sor.

A kitüntetettek jogosultak a címet a szakmai tevékenységükkel összefüggésben használni. A kitüntetettek névsorát és érdemeit a Magyar Minőség Társaság havi folyóiratában, a „Magyar Minőség”-ben közzéteszik.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást adnak:

Hogemann Éva 456-6946

Gönczi Anikó 456-6951

Fax: 456-6954

E-mail: mmt@axelero.hu

Pályázatot meghirdetők nevében:

Magyar Minőség Társaság

A Magyar Minőség Társaság szívesen fogad további jelentkezőket a támogatói közösségbe.

A támogatók névsorát a pályázatok értékelésekor fogjuk nyilvánosságra hozni, valamint a díjazottak oklevelén és a Magyar Minőség folyóiratban felsoroljuk.

Az Év Környezetirányítási Menedzsere és Szakirodalmi Díja

Az **Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium**, a **ConsAct Minőségfejlesztési és Vezetési Tanácsadó Iroda Kft.**, a **Környezetgazdálkodási Intézet**, a **Magyar Minőség Társaság**, a **Tiszai Vegyi Kombinát Rt.** és a **TÜV Rheinland Hungária Kft.**, mint alapítók, országosan nyílt pályázatot hirdettek, első alkalommal 1998-ban, környezetirányítási tevékenységekre vonatkozóan, menedzserei és szakirodalmi kategóriában.

2002-ben a Magyar Minőség Társaság által vezetett támogatói közösséghez a következő szervezetek csatlakoztak:

**ConsAct Minőségfejlesztési és Vezetési Tanácsadó Iroda Kft.,
Herendi Porcelánmanufaktúra Rt.,
Környezetbarát Termék Kht.
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Közigazgatási Államtitkárság,
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt.,
Tiszai Vegyi Kombinát Rt.**

Az Év Környezeti Menedzsere Díját és az év Környezetirányítási Szakirodalmi Díját a **Herendi Porcelánmanufaktúra által készített, igen értékes, művészi porcelánszobor képezi**, melyet a manufaktúra leghíresebb művészei terveztek meg.

A díjak kitüntetettjei:

Az Év Környezetirányítási Menedzsere '98: Petrási János, a Taurus Emerge Gumiipari Kft. környezetvédelmi vezetője, a vállalatánál bevezetett KIR rendszerért. A legnagyobb sikert azzal érte el, hogy sikerült meggyőznie kételkedő munkatársait arról, hogy a KIR rendszernek nemcsak a high-tech iparágakban van lehetősége és tere, hanem talán még nagyobb hozamot eredményezhet a gumiiparban.

Az Év Környezetirányítási Menedzsere '99: dr. Bódogh Zsuzsanna, a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. műszaki igazgatója, aki országnépszerűen vállalt a környezetvédelmi, egészség- és munkavédelmi rendszerek kiépítése, a porcelánváros felépítése, környezetkímélő technológiák bevezetése, ergonómiai munkahelyek kialakítása területén a HPM Rt.-nél.

Az Év Környezetirányítási Menedzsere díj 2000-et megfelelő színvonalú pályamű hiányában nem adták ki.

Az Év Környezetirányítási Menedzsere 2001: Urbán Katalin, a Budapesti Erőmű Rt. környezetvédelmi vezetője. 1997 óta határozott hozzáállással, a nyugati, fejlett cégek mintájára

kezdte meg a cég környezetvédelmének megváltoztatását, fejlesztését. Jelentős szerepe van az ISO 14001 szerinti környezetirányítási rendszer kiépítésében.

Az Év Környezetirányítási Menedzsere 2002 címet Csomor Miklósné, a Pécsi Vízmű minőség- és környezetirányítási vezetője nyerte el. A pályázó MKIR-vezetőként szervező, katalizátor szerepet tölt be a minőségfejlesztésben, a környezetvédelemmel kapcsolatos tevékenységekben. Irányítja az Öko-térképezés és a Környezeti megtakarítások programot. A Vízmű kétszer ért el 3. helyezést „Az üzleti élet a környezetért” pályázaton.

Az Év Környezetirányítási Szakirodalmi Díj '98: Tóth Gergely, a Környezettudatos Vállalatirányítási Egyesület munkatársa, aki dr. Georg Winter: Zölden és nyereségesen című könyvét ültette át sikeresen a magyar olvasók számára.

Az Év Környezetirányítási Szakirodalmi Díj '99-et megfelelő színvonalú pályamű hiányában nem adták ki.

Az Év Környezetirányítási Szakirodalmi Díj 2000: dr. Kósi Kálmán és dr. Varkó László, a „Környezet-gazdaságtan és menedzsment” című szakkönyv szerzői. A mű (tankönyv) elsősorban a környezet – gazdaság – menedzsment elvi összefüggéseivel, a környezetgazdálkodás elméleti alapjaival, gazdasági eszközeivel foglalkozik. Rámutat a gazdálkodás és a környezet összefüggéseire, az ökológiai szempontú gazdálkodást elősegítő szabályozók alkalmazásának tapasztalataira.

Az Év Környezetirányítási Szakirodalmi Díj 2001-et dr. Hunyár Mátyás, dr. Schmidt István, dr. Veszprémi Károly, dr. Vincze Gyuláné: „A megújuló és környezetbarát energetika villamos gépei és szabályozásuk” című könyv nyerte el. A hazai szakirodalomban ez a mű alapvető és hűzópótló, mert a megújuló energiaforrások villamos berendezései, azok különleges üzeme és szabályozási módjai vagy egyáltalán nem, vagy nem kielégítően szerepelnek a hazai szakirodalomban.

Az Év Környezetirányítási Szakirodalmi Díj 2002: Kovács Eszter, Máyer Zoltán, Zilahy Gyula: „Zöld út az együttműködéshez” című könyv. Egyrészt azoknak a szervezeteknek ad útmutatást, akik környezeti jelentést szándékoznak kiadni, másrészt a célcsoportoknak (elsősorban társadalmi szervezeteknek) nyújt segítséget, hogy miként használják és értékeljék ezeket a jelentéseket. Mindezek mellett „fenntarthatósági jelentések” témakörét boncolgatja.

Az Év Minőségirányítási Menedzsere és Szakirodalmi Díja

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

„A” kategória

AZ ÉV MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI MENEDZSERE 2003

Ezt a címet az a magyar állampolgár nyerheti el, akinek jelentős szerepe volt egy, Magyarországon bejegyzett – termelő vagy szolgáltató – gazdálkodó szervezet bizonyíthatóan eredményes minőségirányítási rendszerének fejlesztésében, mely rendszer a szervezetvezetési rendszerbe hatékonyan beleépült. A pályázó mutassa be, hogy az általa menedzselt minőségirányítási rendszer a szervezet működési hatékonyságának javulását, stratégiai, gazdasági és piacpolitikai céljainak elérését mennyiben segítette elő, és ez milyen mértékben köszönhető az ő munkájának.

Pályázatot nyújthat be a menedzser vagy a munkaadója.

A pályázatnak tartalmaznia kell az alábbiakat (max. 6 oldal):

- a kitüntetésre javasolt menedzser neve, címe, beosztása,
- a gazdálkodó szervezet neve, címe, telefon- és faxszáma,
- a fejlesztés lényeges vonásainak leírása, az elért minőségirányítási, gazdasági és piaci eredmények felsorolása, dokumentálása (kiemelten az utóbbi évek munkássága),
- a javasolt személy rövid szakmai életrajza, beleértve közéleti szereplését, esetleges szakirodalmi tevékenységét,
- esetleges egyéb, a szakmai értékelést szolgáló információk.

Egyéni jelentkezés esetén a pályázathoz mellékeljék az érintett (menedzselt) szervezet ajánlását.

„B” kategória

AZ ÉV MINŐSÉGIRÁNYÍTÁSI SZAKIRODALMI DÍJA 2003

Ezt a díjat az a magyar állampolgár nyerheti el, aki az elmúlt 3 évben megjelent irodalmi alkotás formájában (könyv, tanulmány, szakkikk) jelentős mértékben hozzájárult a hazai minőségirányítás fejlesztéséhez.

Például:

- új ismeretekkel gazdagította a szakmát,
- szélesebb körben felhasználható gyakorlati tapasztalatokról számol be,
- újszerű megvilágításban ismerteti témáját.

A pályázatot a kiadott mű szerzője, szerzői kollektívája, a mű megrendelője, illetve kiadója nyújthatja be.

A pályázatnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- a kiadó, illetve a felhasználásban érintett szervezet neve, címe, telefon- és faxszáma,
- a díjazásra javasolt, illetve pályázó szerző(k) adatai: név, cím, munkahely stb.,
- a mű lényegének bemutatása,
- a javaslat indokolása, a mű kiemelkedő tulajdonságai,
- a szerző(k) rövid szakmai életrajza, beleértve a közéleti szereplést és korábbi irodalmi tevékenységet (publikációk, előadások stb.),
- a műből magyar nyelven kiadott mennyiség,
- idegen nyelvű kiadások (ha vannak),
- esetleges egyéb érdemi információk.

Kérjük a szakirodalmi művet **2 példányban** mellékelni. A szükséges mértékben mellékleteket lehet csatolni.

Az elbírálás főbb kritériumai

„A”	„B”
<ul style="list-style-type: none"> – milyen eredményt tud felmutatni a szervezet a minőségirányítás fejlesztésében, – ez mennyiben segítette elő a szervezet gazdasági eredményességét és/vagy elismertségét, piaci részesedésének növekedését, a vevőkör elégedettségét, – milyen korszerű minőségfejlesztési módszert vezetett be, – milyen innovációt, műszaki fejlesztést alkalmazott, – milyen változás észlelhető a fejlődés folytán a vállalat és a társadalom kapcsolatában, – a fentiek mennyiben vezethetők vissza a minőségirányítási menedzser tevékenységére? 	<ul style="list-style-type: none"> – mennyire új az ismeret, nézőpont vagy szemléletet, amit közzétett a mű, – milyen széles kör számára hasznosítható, – mennyire rendszerező, áttekinthető, – érzékelhető, ill. értékelhető-e a mű iránti érdeklődés?

A pályázatokat **2003. augusztus 1-én 17 óráig** 6 példányban, zárt borítékban kell benyújtani a Magyar Minőség Társaság címére (1091 Budapest, Üllői út 25.).

A határidő után érkezett pályázatok nem vehetők figyelembe.

A megcímezett borítékon kérjük feltüntetni: „**Pályázat 2003**”.

A pályázatokat az MMT és a pályázatot támogató szervezetek által delegált tagokból álló zsűri bírálja el. Abban az esetben, ha valamely támogató szervezet részéről érkezik be pályázat, úgy azon szervezet képviselője a zsűri munkájában nem vehet részt.

A zsűri a jelentkezést, a pályázati anyagot és a döntéshozatalhoz felhasznált információkat bizalmasan kezeli.

A pályázat **ünnepélyes eredményhirdetésére 2003. november 10-én**, a XII. Magyar Minőség Hét fogadásán kerül sor.

A kitüntetettek jogosultak a címet a szakmai tevékenységükkel összefüggésben használni. A kitüntetettek névsorát és érdemeit a Magyar Minőség Társaság havi folyóiratában, a „Magyar Minőség”-ben közzéteszik.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást adnak:

Hogemann Éva 456-6946
Gönczi Anikó 456-6951
Fax: 456-6954
E-mail: mmt@axelero.hu

Pályázatot meghirdetők nevében:

Magyar Minőség Társaság

A Magyar Minőség Társaság szívesen fogad további jelentkezőket a támogatói közösségbe.

A támogatók névsorát a pályázatok értékelésekor fogjuk nyilvánosságra hozni, valamint a díjazottak oklevelén és a Magyar Minőség folyóiratban felsoroljuk.

Az Év Minőségirányítási Menedzsere és Szakirodalmi Díja

A hazai minőségfejlesztés előmozdítása céljából a **Magyar Minőség Társaság, a CONSACT Minőségfejlesztési és Vezetési Tanácsadó Iroda, a Corvinbank Rt., a Minőség Oktatásáért Alapítvány, a TÜV Rheinland Euroqua Kft. és az Új Gazdasági Magazin kiadója** közreműködésével, első alkalommal 1996. évre vonatkozóan, majd évenként, márciusban, két kategóriában pályázatot hirdetett.

2002-ben a Magyar Minőség Társaság által vezetett támogatói közösséghez a következő szervezetek csatlakoztak:

**CONSACT Minőségfejlesztési és Vezetési Tanácsadó Kft.,
Herendi Porcelánmanufaktúra Rt.,
MOL Magyar Olaj- és Gázipari Rt.,
TVK Tiszai Vegyi Kombinát Rt.**

Az év minőségirányítási menedzsere, illetve a legjobb szakirodalmi mű szerzői értékes, művészi díjat kapnak kézhez a díjkiosztó ünnepségen.

A díjak kitüntetettjei:

Az Év Minőségügyi Menedzsere Díj '97: Rózsa András, a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. minőségügyi igazgatója. Az Rt. munkássága

alatt elnyerte a Nemzeti Minőségi Díjat és az IIASA-SHIBA Díjat.

Az Év Minőségügyi Menedzsere Díj '98: Balázs István, a KNORR-BREMSE Fékrendszerek Kft. minőségbiztosítási igazgatója, akinek munkássága legenda a „minőség szakmán” belül. Hazai viszonyok között élen jár a vállalati minőségirányítási elvek gyakorlati megvalósításában, most már más szervezetek életében is.

Az Év Minőségügyi Menedzsere '99: Pónyai György, az MSZT ügyvezető igazgatója. Irányításával a MSZT kidolgozta és tanúsította a szabványalkotás területére az ISO 9001 szerinti minőségirányítási rendszert. Nagy szerepe volt abban, hogy a Szabványügyi Testület nemzetközileg elismert képesítést adó minőségirányítási oktatási rendszert honosított meg Magyarországon.

Az Év Minőségügyi Menedzsere 2000: Varga Márton, a BURTON-APTA Tűzállóanyag-gyártó Kft. ügyvezető igazgatója volt, akinek elévülhetetlen érdemei vannak abban, hogy vállalata megszerezte a 2000. év Európai Kiválóság Díjat.

Az Év Minőségirányítási Menedzsere Díj 2001: Hercz Endre, a Westel Mobil Távközlési Rt. TQM-igazgatója, a kezdetek óta. A Westel alapításától kezdve elkötelezett a minőségfejlesztés terén, melynek eredményeként a legrangosabb

díjakat nyerték el, Nemzeti Minőségi Díj 1996, Európai Kiválóság Díj 2001.

Az Év Minőségirányítási Menedzsere Díj 2002-t a zsűri nem osztotta ki.

A Minőségügyi Szakirodalmi Díj '97: Győri Pál okl. Euro-mérnök. Mint magánkiadó a „67 kérdés az ISO 9000-es szabványsorozat alkalmazásáról” című könyvével pályázott. Többéves tanácsadói és szakértői tevékenysége során felvetődött kérdéseket rendszerezte és válaszolta meg.

A Minőségügyi Szakirodalmi Díj '98: Gyetvai Gábor, az IMMC Kft. vezető tanácsadója, az „ISO 9000 auditorszemmel” című könyv szerzője volt, aki gazdag auditori tapasztalatát felhasználva ismerteti meg az olvasóval az ISO 9000-es szabványsorozatot. Jól rendszerezve, áttekinthetően emeli ki azokat a hibákat, amelyek gyakran előfordulnak a gyakorlatban, jelentős segítséget nyújtva a felkészítés, tanúsítás előtt álló vállalkozásoknak, szakembereknek.

Az Év Minőségügyi Szakirodalmi Díj '99: dr. Bálint Julianna, Földesi Tamás és dr. Lendvai Marianna, a Műszaki Könyvkiadó „Minőség – tanuljuk és tanítsuk” c. mű szerzői.

A nyertes mű szemléletformáló, illetve újszerű szemléletet közvetít. Közvetlen, jól érthető, olvasmányos, széles rétegeket szólít meg.

Az Év Minőségügyi Szakirodalmi Díj 2000: dr. Kemény Sándor és dr. Deák András, a Műszaki Könyvkiadó „Kísérletek tervezése és értékelése” című szakkönyv szerzői. A mű újszerű és hiánypótló, széleskörűen alkalmazható szak-könyvként és egyetemi-főiskolai tankönyvként is. **Az Év Minőségirányítási Szakirodalmi Díj 2001: dr. Koczor Zoltán: „Bevezetés a minőségügybe”** c. könyvért. A kötet tudatosan szakított azzal a célkitűzéssel, hogy a minőségügyhöz társuló tudományterületeket vagy tudományos eszköztárakat önmagukban tárgyalja. A szerző célja, hogy egy nyitott, esetenként tapasztalatlan olvasó és a mélyebb összefüggéseket kereső szakember számára is áttekintést adjon a minőségirányításról.

Az Év Minőségirányítási Szakirodalmi Díj 2002: dr. Parányi György: Minőséget – Gazdaságosan c. könyve. A mű bővített és átdolgozott kiadása 2001-ben készült el. A könyv azt a szemléletet tükrözi, azokat a vezetési és végrehajtási módszereket ismerteti, amelyek a minőség és gazdaságosság együttes alakítását, irányítását biztosítják a termelővállalat működésében.

SZAKMAI CIKKEK, ELŐADÁSOK

A termékfelelősség és érvényesülése a jogalkalmazásban

– Dr. Fazekas Éva* –

A törvényhozás törekvése minden országban a kockázat arányos felosztása a termékek előállítói és fogyasztói között.

Az árumozgás szabadabbá válása, különösen az Európai Unió erre vonatkozó irányelveinek érvényesülése, olyan új helyzetet teremtett, amelyben a hibás termékekkel kapcsolatos kockázatok mérlege automatikusan a fogyasztó terhére billent. Ennek oka, hogy az áttételes értékesítői láncolat, a márkák és utánzások követhetetlen áradata egyre távolabb vitte a fogyasztót a termék előállítójától, s az egymást követő forgalmazók sorában nehezebbé vált a hibás termék okozta károkért felelős piaci résztvevő kiválasztása is.

Az árumozgás változásai ugyanakkor a gyártók helyzetét is megnehezítették. A többszörösen közvetett kapcsolat a fogyasztóhoz, a belföldivel egyenrangúvá váló nemzetközi versenypiac s nem utolsósorban a hamisítványok és utánzások okozta ár- és minőségi feszültségek gyakran átláthatatlan, megoldhatatlan követelmények elé állították, s esetenként valóban a termékbiztonság rovására menő „egyszerűsítésre” kényszerítették a gyártókat. Ez a helyzet sok esetben az ismert márkák és egyéb jó minőségű termékek előállítói-nak gazdasági ellehetetlenüléséhez, végső soron pedig – a folyamatos fejlesztés ellenére – a termékek minőségével kapcsolatos követelmények

* Fazekas & Társai Ügyvédi Iroda, fazekas.tarsai@axelero.hu.

A cikk megjelenését különösen időszerűvé teszi, hogy megalakult a Társaság Jogi Szakosztálya.

területén viszonylagos elbizonytalanodáshoz vezetett.

A 80-as évek második felére mindenütt, így az áruforgalom jogi kereteinek átdolgozása során is kiemelt területté vált a termékek minőségének és biztonságosságának erősítése. Ennek egyik legfontosabb eszköze az ún. „Termékfelelősség”, vagyis a forgalmazó hibás teljesítésért hagyományosan fennálló felelősségének kiterjesztése közvetlenül a gyártóra, helyreállítva ezzel a fogyasztók és az előállítók közötti közvetlen kapcsolatot, s kockázataik összhangját.

Magyarország a termékfelelősségről szóló 1993. évi X. törvény megalkotása útján – bár némi logikai átszerkesztéssel – csaknem érintetlenül átvette az Irányelv rendelkezéseit, s ezzel hazánkban is megteremtette a lehetőséget az európai szabályozással összhangban álló felelősségi rendszer tényleges kialakulására.

A törvény megalkotása óta eltelt csaknem egy egész évtized gyakorlata azt mutatja, hogy a termékfelelősség jogi szabályozását – hasonlóan az Európai Unióban tapasztaltakhoz – nem követte hazánkban megfelelő súllyal annak tényleges alkalmazása, és a termékek minőségi és biztonsági követelményei, ill. a fogyasztók védelmével kapcsolatos előírások még mindig elsősorban a fogyasztó és a forgalmazó kapcsolatában, szerződéses alapon érvényesülnek.

Cikkünkkel lehetőségeinkhez képest – elsősorban a belföldi és nemzetközi tapasztalatok és jogviták bemutatásával – ahhoz kívánunk hozzájárulni, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozásunk e területen se érje készületlenül a fogyasztókat, és közelebbről ismerjék meg a törvény adta (régen meglévő) jogaikat, s a gyártók is fel tudjanak készülni a termékeik hibája miatti esetleges komolyabb, akár nemzetközi „támadások” elleni védekezésre, vagy még inkább az ilyen támadások megelőzésére.

A termékfelelősség jogintézményének nemzetközi alapjai

Az Európai Gazdasági Közösség tagországaiból származó áruk termékpalalettájának szélesedése minden tagállamban szükségessé tette az áruforgalom alapfeltételeinek részletes és pontos kidolgozását. Biztosítani kellett az állampolgároknak az általuk felhasználásra, elfogyasztásra kerülő termékek biztonságosságát és annak lehetőségét, hogy a termékek hibája miatt felmerülő káraiak megtérüljenek.

A Közösség 1985 óta rendelkezik olyan *Irányelvvel*, amelynek keretfeltételei mindkét

piaci résztvevőnek, tehát a gyártónak és a fogyasztónak is megfelelő jogokat és kötelezettségeket írnak elő.

Ez az Irányelv alapozza meg egész Európában, így Magyarországon is a termékfelelősség rendszerét, vagyis azt, hogy a fogyasztók az általuk vásárolt termékek hibája miatt elszenvedett káraikért fokozott védelemben részesüljenek, és a gyártókat e célból fokozott, de szigorúan körülhatárolt felelősség terhelje.

Az Irányelv megalkotása óta, az abban foglaltak betartásával, a legtöbb európai ország létrehozta a termékfelelősségről szóló saját törvényi rendelkezéseit, s gyakorlati tapasztalataikat az Irányelv időközi felülvizsgálatai során többször részletesen elemezték.

Az ún. termékfelelősség szabályozásában az első, meghatározó lépést az Európai Gazdasági Közösség 1985. július 25-én kiadott **85/374/EGK sz. Irányelve** jelentette.

Az Irányelv szerint időszerűvé vált a hibás termékekkel okozott károkért fennálló felelősség szabályozásának összehangolása az egyes tagországok között, mert a különbségek torzíthatják a versenyt, befolyásolhatják a szabad áruforgalmat és azt eredményezhetik, hogy a fogyasztók a hibás termékek miatt elszenvedett károkért országonként különböző védelemben részesülnek.

A termékfelelősség magyarországi szabályozása

Az Európai Gazdasági Közösség 85/374/EGK számú Irányelve csak a tagországokat kötelezte jogharmonizációra, mivel azonban Magyarország szándéka, hogy az Európai Közösségekhez (ma már Unióhoz) csatlakozzon, s a termékfelelősség korszerű szabályozása a verseny erősödése miatt az egyik legsürgetőbb feladat, a társulási megállapodás 1991-es aláírását követően hazánkban is megalkotta a törvényhozás a termékfelelősségről szóló **1993. évi X. törvényt**.

„Magyarország részvétele a nemzetközi gazdasági integrációban, az áruforgalom biztonsága, a fogyasztók érdekeinek védelme, valamint a termékek korszerűségének fokozása és minőségük javításának követelménye szükségessé teszi, hogy a modern termelési feltételek mellett a gyártót a hibás terméke által okozott kárért az általánosnál szigorúbb felelősség terhelje.” – az Országgyűlés ezzel a bevezetővel alkotta meg az 1993. évi X. törvényt a magyar jogrendszerben új jogintézményről. A törvény **1994. január 1. napján lépett hatályba**, és azóta kiegészíti a Polgári Törvénykönyvnek a hibás teljesítésre vonatkozó rendelkezéseit.

A törvény az Irányelvben foglaltaknak megfelelően – anélkül, hogy elvonná a fogyasztónak a

forgalmazókkal szembeni jogosultságait –, „viszszanyúl” a gyártóig, és a termék hibája által okozott kárért közvetlenül a gyártót terheli felelősséggel. A szigorú szabályozás a fogyasztók érdekvédelmének fokozása mellett előmozdítja a termékek korszerűsítését és erősíti a gyártók jogbiztonságát is.

A 85/374/EGK sz. irányelv és az 1993. évi X. törvény rendelkezéseinek összevetése

A felelős személye

a) Az Irányelv szerint

Az Irányelv szerint a modern technika termékeinek veszélyességével kapcsolatos kockázatokat szakszerűen csak a *gyártó* felelőssége tudja kiváltani, és csak akkor, ha ez egy szigorított felelősség, amely a gyártó *vétkességétől függetlenül*, objektíve fennáll.

A fogyasztók védelme azt is megköveteli, hogy a *termelési eljárás valamennyi résztvevője* felelősséggel tartozzon a termék hibájáért. Az Irányelv alkalmazásában ezért gyártó a végtermék, az alapanyag vagy a résztermék előállítója, *továbbá az, aki gyártónak „adja ki” magát* pl.: neve, védjegye vagy más megjelölése felhasználásával vagy olyan termék szállításával, amelynek gyártója nem ismert. Ha a gyártó nem állapítható meg, valamennyi szállító gyártónak tekintendő, amíg meg nem nevezi a károsultnak azt a személyt, akitől a terméket vásárolta.

Ugyanazért a kárért a fenti felelősségi körbe tartozó több személy egyetemlegesen felel.

A gyártó felelősségétől függetlenül érvényesül az Irányelv az *importőrre*, tehát az EU esetében minden olyan személyre, aki valamilyen terméket továbbértékesítés céljából a Közösségbe bevisz.

b) Az 1993. évi X. törvény szerint

A termékfelelősségről szóló törvény alapján a *termék gyártója felel* a termék hibája által okozott kárért. Gyártó a végtermék, a résztermék, az alapanyag előállítója, ha az előállítás *üzletszerű gazdasági tevékenység körében* történt, továbbá aki a terméken elhelyezett védjegyével vagy egyéb megkülönböztető jelzés alkalmazásával *önmagát a termék gyártójaként tünteti fel*. A tényleges gyártón kívül tehát felelős az is, aki önmagát a termék gyártójának adja ki, mert a tényleges gyártó kiléte az ő magatartása miatt nem ismert.

Ha *többen felelnek* ugyanazért a kárért, felelősségük a károsulttal szemben egyetemleges, a károsult bármelyiküktől követelheti teljes kára megtérítését.

Import esetén a gyártóra vonatkozó rendelkezéseket az *importálóra* kell megfelelően alkalmazni, aki a törvény szerint a külkereskedő,

illetve a külkereskedelmi bizományi szerződés esetén a belföldi megbízó. Ez a rendelkezés a károsult igényérvényesítését jelentősen megkönnyíti, mert külföldi helyett magyar vállalatától követelheti kárának megtérítését.

Ha az importáló téríti meg a kárt, *visszkereseti joga* a külföldi gyártóval szemben fennáll, ket-tőjük jogvitájára azonban már nem feltétlenül a magyar jog vonatkozik, így adott esetben a gyártó felelősségre vonása saját országának törvényei alapján más eredményre vezethet, mint a károsult és az importáló közötti jogvitában a magyar jog alapján.

Ha a gyártó, ill. az importáló *nem állapítható meg*, a termék minden forgalmazóját gyártónak kell tekinteni, amíg a forgalmazó a gyártót vagy az őt megelőző forgalmazót meg nem nevezi.

Ezt a rendelkezést a *Polgári Törvénykönyvet az EU-jogharmonizáció kapcsán módosító 2002. évi XXXVI. törvény* vezette be 2003. január 1-i hatállyal, és importterméknél akkor is alkalmazandó, ha a gyártó feltüntetésre került, de az importáló nem állapítható meg.

A forgalmazó a károsult írásbeli felhívásától számított harminc napon belül nevezheti meg a kárért elsősorban felelős gyártót vagy a forgalmazási láncolatban előtte álló forgalmazót vagy importálót és ezáltal mentesülhet a felelősség alól.

c) Joggyakorlat

A gyártó megnevezése látszólag egyszerű, a teljesítések láncolatában mégis problémát vethet fel, hogy a gyártók egyetemleges felelősségéről van szó, vagy pontosan meghatározható a felelős személye.

A biztosító-részvénytársaság felperessel vagy onbiztosítást kötött személy épülő házába beszerelésre került egy gyártási hibás sarokszelep, amely a víz nyomására a szelepházból kivágódott, és ennek következtében az épületben vízkár keletkezett, amit a felperes a biztosítási szerződés alapján megtérített. A hibás szelepet a beszerelést végző vállalkozó a II. r. alperestől vásárolta, aki pedig az I. r. alperestől szerezte be azt. A felperes biztosító keresetében a biztosított részére kifizetett összeg megtérítését kérte az I–II. r. alperesek egyetemleges kötelezésével a Ptk. és a termékfelelősségről szóló 1993. évi X. törvény alapján.

Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adott, és egyetemlegesen kötelezte az alpereseket a kár megfizetésére. Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság helybenhagyta ezt a döntést. Az ítélet indokolása szerint a kárt okozó hibás szelepet a beszerelést végző vállalkozó a II. r. alperestől vásárolta, a II. r. alperes pedig az I. r. alperestől szerezte be azt. Mindkét

alperes forgalmazója volt tehát a hibás szelepnek, amelyet az I. r. alperes egy német cégtől importált, de ezt a céget nem nevezte meg. A bíróságok szerint az alperesek az 1993. évi X. törvény értelmében egyetemlegesen felelősek, mert nem nevezték meg a termék gyártóját, illetve importálóját, és így mint a termék forgalmazói a felelősség szempontjából gyártónak tekintendők.

A jogerős ítélet ellen a II. r. alperes felülvizsgálati kérelemmel élt. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint pedig a felülvizsgálati kérelem alapos volt, a perben eljáró bíróságok jogszabálysértéssel állapították meg a II. r. alperesnek az I. r. alperessel egyetemleges kárfelelősségét, a törvény ugyanis csak azt a forgalmazót tekinti gyártónak, aki nem nevezte meg azt a személyt, akitől a terméket beszerezte. A II. r. alperes az I. r. alperest mint a forgalmazói láncolatban előtte álló forgalmazót megnevezte, így mentesült a termékfelelősség alól.

Az a körülmény, hogy az I. r. alperes nem nevezte meg azt a céget, amelytől a hibás terméket beszerezte, nem eshet a II. r. alperes terhére. A Legfelsőbb Bíróság erre tekintettel a keresetet a II. r. alperessel szemben elutasította, s így a termék hibájáért a tényleges gyártót meg nem nevező importőr I. r. alperesnek kellett viselnie a felelősséget. (Legf. Bír. Pfv. VI. 23.641/1998. sz.)

Előfordulhat, hogy az egyes jogszabályok ellentétesen ítélik meg annak következményeit, ha a gyártó nem nevezi meg a résztermék előállítóját.

Az új gépkocsik eladásának piacán mutatkozó kínálat miatt a gépkocsik forgalmazója árkedvezményrel vagy ajándéktartozékok adásával kívánt előnyre szert tenni a versenyben, s a külföldről importált személygépkocsikba nem gyári eredetű, hanem a hazai piacról beszerezett, ún. utángyártott terméket adott ingyenesen. Az utólagosan beépített utángyártott kiegészítőkre az adott termék gyártója által nyújtott garanciális feltételek vonatkoztak.

A Gazdasági Versenyhivatal az ügyben vizsgálatot folytatott, és megállapította, hogy a többi viszonteladó is hazai gyártású kiegészítőket juttat árengedményként (ajándékként) a fogyasztóknak, mivel árérése terhére a magas beszerzési árú importterméket nem is tudná biztosítani, az eljárás alá vont vállalkozás esetleges elhallgató magatartásával a gazdasági versenyben nem jut versenyelőnyhöz, az általa adott tartozékok pedig a jogszabályi előírásoknak és az áruval szemben támasztott szokásos követelményeknek megfelelnek.

A Versenytanács ezért 63/1999. VJ sz. határozatában kimondta, hogy az eljárás alá vont vállalkozás magatartása, mellyel elhallgatja azt a tényt, hogy a gyári alapfelszereltségű új autókhoz ajándékként adott kiegészítő tartozékok nem eredeti, hanem ún. utángyártott termékek, versenyjogi szempontból nem minősül jogellenesnek.

A Versenytanács figyelembe vette azt is, hogy az ún. utángyártott, a biztosítók által is elfogadott indításgátlóért és központi zárért a *termékfelelősség* szabályai alapján a gyártó felel, éppúgy, mint más tartozékok beépítése esetén azok gyártói. Azt az ellentmondást ugyanakkor nem oldotta fel a Versenytanács, hogy felelőségre vonásra csak akkor kerülhet sor, ha a forgalmazó a gyártót megnevezi, a gyártó kilétének elhallgatásával azonban az eladó elzárta a vevő elől a termékfelelősségi alapon történő fel lépés útját.

A felelősség terjedelme

a) Az Irányelv szerint

A hibás termékkel okozott kárért a gyártó felelőssége az *iparilag előállított ingóságokra* terjed ki, melyek alól (az eredeti szöveg szerint) kivételt képeznek a mezőgazdasági és a vadászati termékek, ha a kárt nem ezek iparilag előállított részeinek hibája okozta.

Az Irányelvet – hatásának kétszeri megvizsgálását követően – az Európai Parlament és Tanács **1999/34/EG számú Irányelv**ével *módosította*, mert a kutatások és tapasztalatok alapján szükségesnek látta a mezőgazdasági termékek felhasználói bizalmának visszaszerzését, s ennek érdekében a vétkesség nélküli felelősség kiterjesztését a *mezőgazdasági termékekre is*. A módosítással *valamennyi ingóság, ill. annak alapanyaga vagy része* a törvény hatálya alá került, azzal, hogy a tagállamoknak 1999. december 4-ig kellett megfelelően módosítaniuk saját törvényeiket.

Az Irányelv a termék hibáját nem a használhatóságához, hanem általában jogosan elvárható *biztonságosságához* köti. A termék akkor hibás, ha nem nyújtja azt a biztonságot, amelyet valamennyi körülményre tekintettel nyújtania kell. Nem tekinthető viszont egy termék csak azért hibásnak, mert később javított, modernebb formában került forgalomba.

Az Irányelv a *fogyasztó testi sérthetetlenségét és tulajdonát* védi. Azoknak a károknak a jóvátételét írja elő, amelyek halál vagy testi sértés miatt következtek be és – 500 ECU önrész mellett – az olyan dologi károkat, amelyek a *személyes* használatot korlátozzák. Az Irányelv nem érinti a személyes használatot nem korlátozó

dologi és a lelki károk jóvátételét, ezeket a polgári jog általános szabályai írják elő.

b) *Az 1993. évi X. törvény és módosítása szerint*

A törvény személyi hatálya – korlátozás hiányában – kiterjed mind a magyar, mind a külföldi károsultra és szintén megkülönböztetés nélkül mind a belföldi, mind a külföldi gyártókra. Az Irányelv nem határozza meg a károsult fogalmát. A törvény szerint károsult, akinek halála, testi sérülése vagy egészségkárosodása folytán vagyoni vagy nem vagyoni kára keletkezett.

A törvény tárgyi hatálya a hibás termékekre terjed ki. A törvény alkalmazásában termék minden ingó dolog – akkor is, ha utóbb más ingó vagy ingatlan alkotórészévé vált –, valamint a villamos energia. Az eredeti törvényszöveg szerint – egészen mostanáig – kivételt képeztek ez alól a földművelés, az erdőgazdálkodás, az állattenyésztés, a halászat és a vadászat természetes állapotú, feldolgozatlan termékei, a magyar törvényalkotás nem követte az Irányelv 1999-es módosítását.

A 2002. évi XXXVI. törvény 2003. január 1-től változást hozott, „termék: minden ingó dolog – akkor is, ha utóbb más ingó vagy ingatlan alkotórészévé vált –, valamint a villamos energia”, tehát a szigorúbb felelősségi szabályok a mezőgazdasági termékekre is vonatkoznak.

A törvény szerint – összhangban az Irányelvvvel – a termék akkor hibás, ha nem nyújtja azt a biztonságot, amely általában elvárható, figyelemmel különösen a termék rendeltetésére, ésszerűen várható használatára, a termékkel kapcsolatos tájékoztatásra, forgalomba hozatalának időpontjára, valamint a tudomány és a technika állására.

A hibafogalom lényege az általában elvárható biztonsági színvonal el nemérése. Azt, hogy egy termék hibás-e, az összes körülmény figyelembevételével kell megállapítani. Figyelemmel kell lenni a termék rendeltetése mellett ésszerűen várható használatára, ugyanis nem rendeltetészerű, de társadalmilag mégis elfogadott használat is előfordulhat, továbbá a termékekre és használatára vonatkozó tájékoztatásra. A hiba nemcsak a gyártás, hanem a tervezés, illetve a gyártói utasítások körében is keletkezhet.

A termék hibája a termékfelelősség szempontjából csak akkor értékelhető, ha a hiba, illetve annak oka a termék gyártó által történő forgalomba hozatalakor már fennállt. Ha nem ez a helyzet, a jogosult csak a Polgári Törvénykönyv alapján, szavatossági alapon léphet fel.

A termék nem minősül hibásnak önmagában azért, hogy utóbb egy nagyobb biztonságot nyújtó termék került a forgalomba, hiszen az alacsonyabb biztonságú termék is lehetett meg-

felelően biztonságos. A rendelkezés célja, hogy a felelősség ne hátráltassa a korszerűsítést.

A törvény szerint kár a valakinek a halála, testi sérülése vagy egészségkárosodása folytán bekövetkezett vagyoni és nem vagyoni kár, továbbá a hibás termék által más dologban okozott, tízezer forintnál (tehát az Irányelv szabta határnál lényegesen alacsonyabb önrésznél) nagyobb összegű kár, ha az a más dolog szokásos rendeltetése szerint magánhasználat vagy magánfogyasztás tárgya, és azt a károsult is rendszerint ilyen célra használta.

A kár fogalmának meghatározása tekintetében a törvény eltér a Polgári Törvénykönyvtől, mert csak a halál, testi sérülés vagy egészségkárosodás folytán bekövetkezett vagyoni és nem vagyoni károk esetében ad lehetőséget teljes kártérítésre.

Az egyéb vagyoni károk megtérítése körében a kompenzáció szűkebb, mivel egyrészt csak a dologban okozott károk képezik a kártérítés alapját, az elmaradt vagyoni előny, a vagyoni és nem vagyoni hátrány kiküszöböléséhez szükséges költségek azonban nem, másrészt az „ipari” károsultak nem kaphatnak kártérítést. Részükre is teljes kártérítés jár azonban a személyi károkért, és megtérülhet a vagyoni kár további része is a polgári jog általános szabályai szerint, tehát vétkesség esetén.

c) *Joggyakorlat*

A megfogalmazások letisztultsága ellenére is vita tárgya lehet pl.: mi a hiba, a testi sérelem vagy dolgok esetében a magánhasználat.

A német Bundesgerichtshof felülvizsgálati ítélete 1999-ben annak ellenére megállapította a gyártó objektív termékfelelősségét, hogy termékét hibátlannak minősítette. A tényállás szerint a kétéves felperes a szomszédban édesanyjával tett látogatásakor betette kezét az üzem alatt lévő iratmegsemmisítő gépbe, amely az érintéstől beindult és a sértett ujjában maradandó károsodást okozott. A bíróság kimondta, hogy a gép működése és felépítése nem kifogásolható, ugyanakkor a gyártónak olyan használati utasítást kellett volna csatolnia a géphez, amely figyelmeztet a hasonló veszélyekre. A bíróság ezen az alapon a kértnél alacsonyabb, de jelentős összegű kártérítést ítélt meg a kiskorú sértettnek.

Különleges ügyben hozott ítéletet a Európai Bíróság is 2001 májusában. A felperes testvére veséjének átültetése útján jutott volna új veséhez, az az anyag azonban, amellyel a kórház a vesét átmosta, hibás volt, az egyik ér elzáródott, és a továbbiakban a vesét felhasználni nem lehetett. A felperes keresetét korábban a dán elsőfokú bíróság elutasította, s

a másodfokú bíróság megkeresésére járt el az Európai Bíróság. Az ügy által felvetett kérdések közül az egyik az volt, hogy testi sértésnek vagy dologi kárnak tekinthető-e egy olyan szerv károsítása, amely senkinek a testében nincs pillanatnyilag (ez pl. az önrész szempontjából jelentős). A bíróság nem foglalt állást, hanem az adott ország törvényalkotásának jogkörébe tartozónak ítélte a kérdést, annyit azonban kimondott, hogy ha a jogsértés minden egyéb feltétele teljesült, mint a perbeni esetben, akkor a helyi bíróság nem juthat olyan következtetésre, hogy a sértettet semmilyen kártérítés nem illeti meg.

Megemlíjtük itt még a hivatkozott magyar bírósági ítéletet is abból a szempontból, hogy mi tekinthető személyes használat korlátozásának. Kétség sem merült fel arra vonatkozóan, hogy a perbeni szelepmeghibásodás miatt a lakóházban keletkezett kár a *személyes használat* korlátozottságát jelenti.

Végül egy érdekesség. Nemrégiben – a 2002. évi XXXVI. törvény hatálybalépése előtt – előfordult, hogy német kereskedők maguk is kérték magyarországi búzaszállításokra a magyar jog alkalmazását, mert nálunk akkor még nem tartoztak a termékfelelősség körébe a mezőgazdasági termékek, Németországban viszont az Irányelv, ill. a német jog alapján pl. a gyártói felelősség körében megítéltek kártérítést magánszemélynek, mert a foga beletört a búzából készült kenyérbe.

Bizonyítás és kimentés

a) Az Irányelv szerint

Az Irányelv kimondja, hogy a kárt, a hibát, valamint a hiba és a kár közötti *ok-okozati összefüggést a károsultnak* kell bizonyítania.

Az Irányelv tételesen meghatározza azokat az eseteket, amikor a gyártó objektív felelőssége nem állapítható meg. A gyártó felelőssége ezeken az eseteken felül nem korlátozható és nem zárható ki.

A *gyártó alapvetően akkor mentesülhet* a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt mégsem a termék hibája okozta. Ez nem jelenti, hogy a gyártó felelőssége a beszállítók által okozott károkért (fenntartva ezek önálló, egyetemleges felelősségét is) nem áll fenn. Nem csökken a gyártó felelőssége akkor sem, ha a kárban harmadik személy (pl. a forgalmazó) is közrehatott, bár visszkereseti joga e személlyel szemben fennáll. Ha viszont a harmadik személy maga a fogyasztó vagy olyan személy, akiért a fogyasztó felel, a gyártó felelőssége csökkenthető.

Az Irányelv a fenti *alapvető kimentési okokon felül* számos olyan okot tartalmaz még, amelyek lehetőséget adnak a gyártónak arra, hogy ki-

mentse magát a felelősség alól. A *gyártó mentesülhet a felelősség alól*, ha bizonyítja, hogy a terméket nem hozta forgalomba, a hiba a forgalomba hozatalakor még nem állott fenn, ill. ha a terméket nem gazdasági célból és nem tevékenységi körében állította elő vagy forgalmazta. A gyártótól elvárható gondosságon kívüli körbe tartozik, ha a hiba kötelező előírások miatt keletkezett, vagy a tudomány és technika állása szerint nem volt felismerhető, továbbá ha résztermék hibája a végtermék konstrukciós hibájára vagy a végtermék gyártójának utasítására vezethető vissza.

b) Az 1993. évi X. törvény szerint

A *kárt, a termék hibáját és a kettő közötti okozati összefüggést* az Irányelvben foglaltaknak megfelelően a *károsult köteles bizonyítani*. Ha a károsult bizonyította a mindezeket, a gyártó felelősségét vélelmezni kell, és a gyártó csak a taxatív felsorolt tények valamelyikének bizonyításával mentheti ki magát a felelősség alól.

A *gyártó csak akkor mentesül* a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy:

- a terméket nem hozta forgalomba, vagy
- a terméket nem üzletszerű forgalmazás céljából állította elő, illetve azt nem üzletszerű gazdasági tevékenysége körében gyártotta vagy forgalmazta, vagy
- a termék az általa történő forgalomba hozatal időpontjában hibátlan volt, és a hiba oka később keletkezett, vagy
- a termék általa történő forgalomba hozatala időpontjában a hiba a tudomány és a technika állása szerint nem volt felismerhető, vagy
- a termék hibáját jogszabály vagy kötelező hatósági előírás alkalmazása okozta.

A károsulttal szemben a *gyártó felelősségének korlátozása* vagy kizárása *semmis*.

A gyártó tehát akkor felel, ha a termékét forgalomba hozta, és a hiba vagy a hiba oka a *forgalomba hozatalakor már fennállt*. Eszerint a termékfelelősség például az üzemben tárolt vagy az onnan kilopott, kiállításra küldött, illetve a szívességből vagy belső termékfejlesztés céljára készített dolgok által okozott károkra nem terjed ki.

A gyártó kimentheti magát a felelősség alól annak bizonyításával is, hogy a hibát a termék általa történő forgalomba hozatala időpontjában a *tudomány és a technika* állása szerint nem lehetett felismerni. Ez a kimentési feltétel nem a gyártó konkrét ismereteire vonatkozik, hanem a tudomány és a technika általános színvonalára.

Mivel a gyártási folyamat minden gyártója a törvény alanyi hatálya alá tartozik, bizonyos esetekben a károsult a résztermék gyártójához is

fordulhat kártérítésért. Az *alapanyag vagy a résztermék gyártója* akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a hibát a végtermék szerkezete, illetőleg összetétele okozta, vagy a hiba a végterméket gyártó utasításának a következménye.

A törvény szerint a gyártó *akkor is* felelős a károsulttal szemben, ha a kár bekövetkeztében *harmadik személy magatartása* is közrehatott. Ez a szabály nem érinti a gyártónak a harmadik személlyel szemben érvényesíthető igényét. A gyártónak nem kell megtérítenie a kárnak azt a részét, amely *a károsult saját felróható közrehatásából* származott. A károsult terhére esik továbbá mindazok tevékenysége vagy mulasztása is, akiknek magatartásáért felelős.

c) Joggyakorlat

A gyártó szigorú felelősségének ellensúlyozásául szükséges az is, hogy a gyártó kimentesse magát, de csak abban a körben, amelyben a hiba az ő ráhatásától függetlenül keletkezett vagy okozott kárt:

Az Európai Bíróság már említett ítéletében elutasította a kórház kimentési kísérleteit. A kórház azzal érvelt, hogy a vese átmosásához használt folyadékot nem hozták forgalomba, mert csak a kórházon belül használták. A Bíróság ezt az érvet nem fogadta el, mert álláspontja szerint mindegy, hogy harmadik személytől vásárolták az anyagot, vagy maguk állították elő, a felhasználás forgalomba hozatalnak számított. Elutasította a bíróság azt a védekezést is, hogy a kórház a terméket nem üzletszerűen használta fel, mert állami költségvetésből gazdálkodott. A bíróság szerint a cél szempontjából érdektelen, hogy a beteg vagy az állam finanszírozza a műtétet.

Elévülés

a) Az Irányelv szerint

Egy egységes elévülési idő egyaránt szolgálja a gyártók és a fogyasztók érdekeit.

Az elévülési idő legfeljebb a kár és a hiba felismerésétől és a gyártó személyének megismerésétől számított *három év*. A technika fejlődése és az előírások változása folytán ugyanakkor nem lenne méltányos a gyártóval szemben, ha terméke hibájáért határidő nélkül felelne. A forgalomba hozataltól számított *tíz év* elteltével a károsult jogai végképp megszűnnek, kivéve, ha időközben a gyártó ellen bírósági eljárást indított. A felek ezektől az elévülési időktől nem térhetnek el.

A rendelkezés nem érinti a tagállamoknak a nem vagyoni károkra vonatkozó saját előírásait, amelyek a fogyasztóknak további jogokat biztosíthatnak.

b) Az 1993. évi X. törvény szerint

Az általánosnál szigorúbb felelősséget a törvény egy, az általános 5 évnél rövidebb elévülési határidővel próbálja egyensúlyban tartani. A károsult kártérítési igényét az Irányelvvel összhangban *hároméves elévülési határidő* alatt érvényesítheti. Az elévülés akkor kezdődik, amikor a károsult tudomást szerzett vagy kellő gondossággal tudomást szerezhetett volna a kár bekövetkeztéről, a termék hibájáról vagy a hiba okáról és a gyártó, illetőleg az importáló személyéről. Ezeknek a feltételeknek együttesen kell fennállniuk. Az elévülés nyugvására és megszakadására a Ptk. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A gyártót ez a felelősség a tudomány és a technika állásának gyors változása miatt a termék általa történő forgalomba hozatalától számított *tíz évig* terheli, kivéve, ha a károsult időközben bírósági eljárást indított ellene. Ez a károsult igényérvényesítésének jogvesztő határideje. Ezt követően a károsult csak az általános szabályok szerint érvényesítheti igényét, ha ezek szerint még nem következett be az elévülés.

c) Joggyakorlat

Kérdéses, hogy miért kötötte a magyar törvényhozás az elévülés kezdetét az Irányelv szabályaitól eltérően a károsultnak a termék hibájáról vagy a hiba okáról és a gyártó, illetőleg az importáló személyéről történő tudomásszerzéséhez, a hiba okát ugyanis a károsult rendszerint később tudja meg, az elévülési idő ilyen közvetett meghosszabbításával viszont a gyártó hátrányosabb helyzetbe került.

Az irányelv hatásának vizsgálatai

Az Irányelv előírta, hogy a tagállamoknak három éven belül meg kell alkotniuk saját jogszabályukat a termékfelelősségről, és erről tájékoztatniuk kell az Irányelvet kiadó bizottságot.

A hároméves időtartam nem volt ugyan tartható, de a tagállamok és nagyrészt a társult országok (köztük tehát Magyarország is), végül megalakították a termékfelelősségre vonatkozó törvényeiket.

A Zöld könyv

Az Európai Bizottság egy kisebb jelentőségű korábbi vizsgálat után, 1999. július 28-án elfogadta az ún. *Zöld könyvet* annak megvizsgálása céljából, hogy a módosított 85/374/EGK sz. *Irányelv ténylegesen hogyan működik*, milyen hatása van a belső piacra, a fogyasztóvédelemre, az európai vállalatok versenyképességére és a biztosítási szektorra.

Különösen vizsgálандónak ítélte a Bizottság a következő kérdéseket:

- a sértett súlyos bizonyítási terhének korlátozása,
- a tízéves jogvesztő határidő esetleges meghosszabbításának kihatásai,
- a gyártó hiányzó felelősségbiztosítási kötelezettsége,
- a szállítók felelőssége,
- a hibás termékek és a károk.

A Bizottság a következő paraméterek figyelembevételét ajánlotta:

- nehézségi index (káresetek száma, bírósági döntések stb.),
- a biztonságosabb termékek ajánlata a piacon,
- a költségek és árak alakulása (a felelős hatása a termékek árára),
- az EU-n belüli és kívüli kereskedelmi forgalom közötti különbségek,
- befolyásolja-e az Irányelv az ipari innovációs képességet.

A Zöld könyv második része *megoldási javaslatokat* tartalmaz az Irányelv esetleges módosítására.

A Zöld könyv – arra utalván, hogy az Irányelv nem váltotta be teljesen a fogyasztók fokozott védelméhez fűzött reményeket, fontosnak tartva azt is, hogy megmaradjon a károsult és a gyártó érdekei közötti egyensúly – a következő komoly engedményeket javasolja a károsult javára.

- az ok-okozati összefüggés feltételezése, ha a károsult a kárt és a hibát bizonyította,
- a bizonyítékok valószínűségi fokának korlátozása,
- a gyártó kötelezése a dokumentáció rendelkezésre bocsátására,
- a gyártó kötelezése a szakvélemény költségeinek viselésére,
- piacarányos felelősség, ha nem állapítható meg, hogy több gyártó által is előállított árufajta végül is melyik gyártótól származik.

A Zöld könyv vizsgálni rendeli a fentiekén kívül a tudomány és technika állása szerint nem felismerhető hibák körét, a felelősségkorlátozás mértékét, a gyártói hibák közzétételének lehetőségét.

A Zöld könyv szerint vizsgálni kell a termékfelelősség esetleges kiterjesztését a biztonságra hatással lévő közreműködőkre (csomagoló, fuvarozó, raktározó vállalatokra...) és végül, hogy az Irányelv alkalmazásának körét ki kell-e terjeszteni a nem vagyoni károkra és az ipari célú felhasználást is be kell-e vonni a felelősségi körbe.

A Második jelentés

A Bizottság a Zöld könyv alapján végzett hatásvizsgálat után, 2001. január 31-én kiadta a Második jelentését a módosított 85/374/EWG sz. Irányelv alkalmazásáról. A Jelentés több mint 100, szakmai körökből érkező nyilatkozat summazataként a következőket állapította meg:

- az Irányelv felhasználására vonatkozó értesülések korlátozottak, mert az Irányelv az egyes tagállamokban későn került alkalmazásra, és az információk szerint eddig nem merültek fel nagyobb problémák,
- a költségkihatásos keretfeltételeket feltehetőleg megtartották, és így megmaradt az egyensúly a fogyasztók és a gyártók között,
- az 1995. évi utolsó felmérés óta nem következett be jelentős változás.

A jelentés megállapította, hogy az információk akkori állapota nem alapozza meg az Irányelv jelentős megváltoztatását. A Bizottság *korainak* ítélte meg, hogy a felelősségszabályozást megváltoztassa, de mégis elhatározta, hogy következő mélyes intézkedéseket tesz.

A Bizottság elrendelte egy *szakértői csoport* megalakítását, amely véleménycserét kezdeményez államigazgatási szervek és más érdekelt körök szakértőivel és két tanulmány elkészítését.

Az *első tanulmánynak* meg kell ítélnie, hogy a gyártói felelősség hogyan hat a fejlesztési kockázatokra, a felelősség felső határára a szériabaleseteknél, a biztosítási gazdálkodásra, a felhasználókra és a társadalom egészére, mindenekelőtt a társadalombiztosításra.

A *második tanulmánynak* a tagállamok egyes szabályainak praktikus kihatásaira kell kitérnie, és analizálnia kell a hibás termékekből eredő igényeket. Azzal a kérdéssel is foglalkoznia kell, hogy bevezethető-e egységes termékfelelősségszabályozás a közösségben.

A tanulmányok eredményével a jelenleg rendelkezésre álló információkat kiegészítik és a Bizottság értékelné fogja majd, hogy szükséges és végrehajtható-e egy szigorúbb közösségi szabályozás a termékfelelősség területén.

Következtetések

Az Irányelv 1985. évi kiadása óta a rendelkezésünkre álló adatok szerint viszonylag kis számban indultak, ill. fejeződtek be perek az egyes államokban és az Európai Bíróság előtt a termékfelelősségi törvények alapján.

Valószínű, hogy az ítéletek hiánya nemcsak a termékfelelősségről szóló törvények jó működését mutatja, hanem azt is – amely következtetést az alapjául szolgáló részletes nyilatkozatok összegzeként az Irányelvet elemző Második jelentés

sugallt –, hogy a termékfelelősségről szóló törvény „népszerűsítése” nem volt kellően intenzív az eltelt, viszonylag hosszú időszakban, sem az EU-ban, sem Magyarországon, a hagyományos szavatossági perek nagy száma ugyanis azt mutatja, hogy a hibás teljesítés fogalma még nem került ki a szótárakból.

Előnyös lehet ezért a Második jelentésben feltett kérdéseken alapuló szélesebb körű **hatásvizsgálat** Magyarországon is, amely feltárja,

hogy a veszélyes termékek száma csökkent-e, a törvény teremtette egyensúly küszöböli-e ki a gyártókkal vagy importőrökkel szembeni eljárásokat, vagy csupán a károsultak nincsenek kellőképpen tisztában új, hatékony jogérvényesítési lehetőségükkel, s ezért változatlanul a hagyományos úton, a Polgári Törvénykönyv alapján szolgáltatnak igazságot a gyártók, forgalmazók és fogyasztók valószínűleg soha véget nem érő küzdelmében.

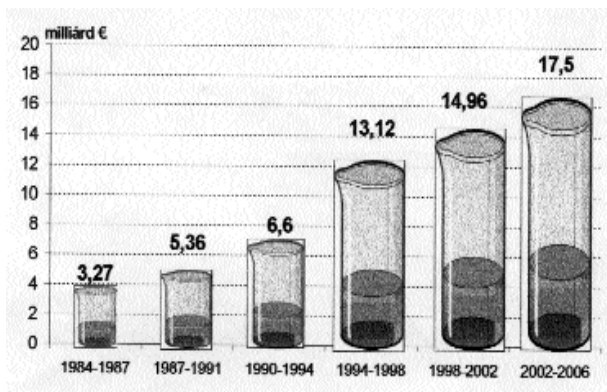
Az Európai Unió

6. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogramja*

– Mokry J. Ferencné** –

Előzmények és magyar részvétel az európai közösségi kutatásokban

Az Európai Unió támogatott kutatási tevékenységei a létrehozása évében, 1957-ben indultak az EURATOM szerződéssel és a Közös Kutató Központ (JRC) létrehozásával. Az ESPRIT program indítását három-, illetve négyéves időtartamú Kutatási Keretprogramok követték, 1984-től. 1987-től az Egységes Európai Okmány a kutatást közösségi felelősségi körbe utalta. Az EU Keretprogramok költségvetésének alakulását, az 1. ábra mutatja milliárd EUR értékben.

1. ábra

Magyarország először a Harmadik, majd a Negyedik Kutatási és Technológiafejlesztési Keretprogramban csatlakozott egyes specifikus programokhoz. A magyar kutatók az EU által támogatott projektekből az európai projektkonzorciumok tagjaként vettek részt, részt vehettek a kutatási munkában, de az Európai Közösség pénzügyi támogatásában nem részesültek. A magyar projektek kutatási feladatait hazai KMÜFA-forrás támogatta.

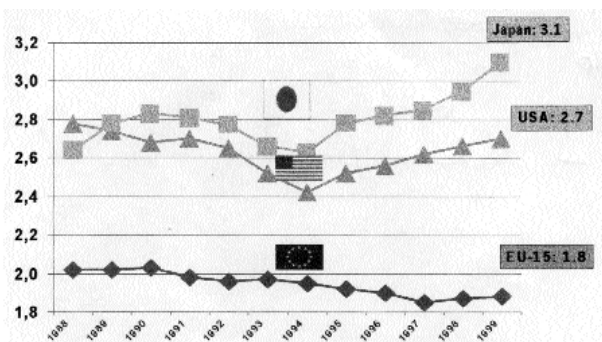
Az Ötödik Kutatás-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogram fordulópontot jelentett a magyar kutatóközösségek számára. Az európai közösségi kutatásokban való részvétel státusza, jellege programszintű részvétel, azaz Magyarország 1999-ben az Ötödik Keretprogram teljes jogú társsult tagjává vált. Ez a társsult tagság a kutatók számára azt jelenti, hogy a kutatási projektkonzorciumokban azonos jogokat élveznek a tagországbeli kutatókkal, a támogatott konzorciumokban a kutatási projektjük pénzügyi forrásaihoz EU-támogatást kapnak.

Az Európai Kutatási Térség

Az Európai Unió célkitűzése, hogy 2010-ig a világ vezető gazdasági térségévé váljon, a világ legversenyképesebb és legdinami-

* A cikk 2002. november 5-én, Budapesten az Oktatási Minisztérium által rendezett „Az EU 6. Keretprogramjának magyar nyitókonferenciája” előadásainak, az EU 6. Keretprogram dokumentumainak és az EU CORDIS adatbázis adatainak felhasználásával készült.

** Osztályvezető, Oktatási Minisztérium Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság.

2. ábra

kusabb tudásalapú gazdaságává fejlődjön. A 2. ábra az USA, Japán és az EU 15 tagországa kutatásra fordított forrásait mutatja a GDP százalékában.

Az európai lemaradás feloldásának elhatározott szándéka az EU-döntések sorozatát indította el. 2000. januárban az Európai Bizottság közleményt adott ki az Európai Kutatási Térség létrehozásáról az európai KF politika jobb integrációja érdekében és céljából. 2000 márciusában a lisszaboni csúcsertekezlet rögzítette azt a célt, hogy 2010-re Európa a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb régiójává váljon! 2002-ben a barcelonai csúcsertekezlet célul tűzte ki, hogy 2010-re az EU kutatás-fejlesztési ráfordítása az EU-szintű, azaz a tagországi összes GDP 3%-a legyen.

Magyarország az EU 6. Kutatási, Technológia-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogramjának az EU tagországaival azonos jogokat élvező társult tagja. Ezzel a **kutatás-fejlesztés területén Magyarország már az Európai Unió tagja,** tagországa.

Az **Európai Kutatási Térség** (European Research Area, vagy rövidítve: ERA) megvalósításának fontos eszköze az **EU 6. Kutatás-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogramja**. Az ERA fő célja az európai kutatás integrálásának és koncentrálásának elősegítése, célja, hogy erősebb kapcsolatot teremtsen az európai kutatóközösségek között, amelyek hasonló, európai érdekű, stratégiai fontosságú témákon dolgoznak. Támogatja azokat az együttműködéseket, amelyek egyedülálló, áttörést jelentő és gazdasági eredményhez vezető tevékenységeket folytatnak.

Fontos, hogy erősödjön az EU-tagállamok ERA iránti elkötelezettsége, a nemzeti kutatás-fejlesztési kormányzati kezdeményezések bevonása az Európai Kutatási Térségbe és a nemzeti kutatás-fejlesztési politikák koordináltsága.

A Keretprogram hozzájárul az európai innovációs rendszer fejlesztéséhez azáltal, hogy gyorsítja az élenjáró technológiák transzferét és az európai partnerek erősebb hálózati együttműködését.

A 6. Kutatás-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogram

A **6. Kutatás-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogram** programjait az Európa Tanács és a Miniszterek Tanácsa 2002 augusztusában, illetve szeptemberében fogadta el.

2001-ben az EU a költségvetés 3,9%-át fordította kutatás-fejlesztésre. A 6. Keretprogramra (2002–2006-os évek) a költségvetés négy év alatt 17,5 milliárd EUR forrást biztosít. Ez az összeg az EU költségvetés ~4%-a. A 17,5 milliárd EUR forrásból 1,23 milliárdot az EURATOM program finanszírozására fordítanak.

A 6. Keretprogram támogatott területei, szerkezete specifikus programokra tagolódik, amelyek nem tudományterületekre orientálódnak, hanem az alábbi célokat és területeket határozza meg:

Az Európai Kutatás összpontosítása és integrálása.

Az Európai Kutatási Térség szerkezetének kialakítása.

Az Európai Kutatási Térség alapjainak megerősítése.

A Keretprogram felépítését a 3. ábra mutatja. A teljes 6. Keretprogram kutatási tevékenységeire fordítandó 17,5 millió EUR forrás megoszlását a támogatott területek között az 1. táblázat mutatja.

EU6 KP: A HÁROM FŐ TEVÉKENYSÉG							
1. AZ EURÓPAI KUTATÁS INTEGRÁLÁSA							
7 TEMATIKUS PRIORITÁS				A KUTATÁSOK SZÉLES KÖRÉT ÁTFOGÓ TEVÉKENYSÉGEK			
Geomika és az egészség biotechnológiája	Az információs társadalom technológiái	Nanotechnológiák, intelligens anyagok, új eljárások	Repüléstechnika, űrkutatás	Élelmiszer-biztonság és egészségi kockázatok	Fenntartható fejlődés és a globális változások kutatása	Kutatások a Közösségi Politika támogatására	Új és kibontakozó technológiák
						Kis és középvállalkozások	
						Speciális nemzetközi koordináció	
						JRC kutatások	
2. AZ ERA SZERKEZETÉNEK KIALAKÍTÁSA				3. AZ ERA ALAPJAINAK MEGERŐSÍTÉSE			
Kutatás és innováció	Humán erőforrás	Infra- struktúra	Tudomány társadalom	A kutatások koordinációja	A kutatási/innovációs politikák fejlesztése		

3. ábra

Az EU 6. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogramja	16270
Az európai kutatás integrálása és koncentrációja	13345
Tematikus prioritások	11285
1. Genomika és biotechnológia az egészség szolgálatában	2255
2. Az információs társadalom technológiái	3625
3. Nanotechnológia és nanotudományok	1300
4. Repüléstechnika és űrkutatás	1075
5. Élelmiszer-minőség és -biztonság	685
6. Fenntartható fejlődés, globális változás és ökoszisztémák	2120
7. Polgárok és kormányzás a tudásalapú társadalomban	225
Specifikus kutatási aktivitások	1300
1. A tudományos és technológiai szűkségek előrejelzése	555
2. Kis- és középvállalkozások részvételének támogatása	430
3. A nemzetközi együttműködést támogató specifikus tevékenységek	315
A Közös Kutatóközponttal (JRC – Joint Research Center) kapcsolatos tevékenységek	760
Az Európai Kutatási Térség strukturálása	2605
1. A kutatás és innováció ösztönzése	290
2. Humán kutatói erőforrások és a kutatói mobilitás elősegítése	1580
3. A kutatási infrastruktúra fejlesztése	655
4. Tudomány és társadalom	80
Az Európai Kutatási Térség alapjainak megerősítése	320
1. A kutatási tevékenységek összehangolása	270
2. Kutatási és innovációs irányelvek kialakítása	50
EU 6. Atomkutatási és Képzési Tevékenységek Keretprogramja (EURATOM)	1230

1. táblázat

„A közösségi kutatás koncentrációja és integrálása” c. program 6 tematikus terület és egy átfogó kutatási célterület programját tartalmazza.

A Keretprogram tematikus prioritásai, programjai:

- **Élettudományok, genomika és biotechnológia az egészség szolgálatában:**
  - Genomika és alkalmazási lehetőségei az egészség szolgálatában.
  - Küzdelem a fő betegségek ellen.
- **Az információs társadalom technológiái:**
  - A kutatás integrálása a polgárok és az üzleti élet számára elsődleges fontosságú technológiai területekre; alkalmazott IST kutatások.
  - Technológiák: kommunikációs, számítógép- és szoftvertchnológiák, komponensek és mikro-rendszerek, tudás és interfész-technológiák.
- **Nanotechnológiák és nanotudományok, tudásalapú multifunkcionális anyagok, új gyártási eljárások és eszközök:**
  - Hosszú távú interdiszciplináris kutatások, nanobiotechnológiák, nanométeres méret-tartományú műszaki technikák anyagok és komponensek létrehozására, irányító-, kezelőeszközök, műszerek fejlesztése, alkalmazások több, pl. az egészségügy, kémia, energia, optika, élelmiszer és környezet területen.
  - Alapismeretek fejlesztése, tudásalapú multifunkcionális anyagok és bioanyagok előállításával, átalakításával és feldolgozásával kapcsolatos technológiák, anyagok fejlesztésének műszaki támogatása.
  - Új eljárások és rugalmas, intelligens gyártási rendszerek fejlesztése, rendszerek kutatása és vészhelyzet-ellenőrzés, ipari rendszerek,

termékek és szolgáltatások életciklusának optimalizálása.

- Nanotechnológiák, új anyagok és új termelési technológiák integrálása a biztonság és az életminőség javítása érdekében (rendszerek, műszerek, berendezések a jobb diagnosztizáláshoz, sebészethez, szövettechnikák, bio-hibridrendszerek, szenzorok, eszközök új generációja a biztonság és biztonságosság érdekében).
- **Aeronautika és űrkutatás:**
  - Polgári légi közlekedési eszközök, gépek és berendezések.
  - Légi közlekedés környezeti hatásainak csökkentése.
  - Repülésbiztonság, irányítási és menedzsmentrendszerek.
  - Műholdon alapuló információs rendszerek és szolgáltatások.
  - GMES program fejlesztése.
- **Élelmiszer-minőség és -biztonság:**
  - Biztonságosabb és környezetbarát termelési és feldolgozási eljárások, élelmiszerekkel összefüggő allergiák okainak elemzésére szolgáló eljárások.
  - „Kimutathatóság”, nyomon követhetőség eljárásai a termelési láncban, analitikai, kimutatási és ellenőrzési eljárások, módszerek.
  - Biztonságosabb és környezetbarát termelési módszerek és egészségesebb élelmiszer-alapanyagok.
  - Az állati takarmányok hatása a humán egészségre.
  - Élelmiszerláncal összefüggő környezeti, egészségi kockázatok.
- **Fenntartható fejlődés, globális változás és ökoszisztémák:**
  - **Fenntartható energiarendszerek:** tiszta energia, energiatakarékosság és energiahatékonyság, alternatív üzemanyagok, tüzelőanyag-cellák, új technológiák, megújuló energiák, CO₂-elhelyezés.
  - **Fenntartható felszíni közlekedés:** új technológiák és koncepciók, minőségre, biztonságra, tervezés és termelési eljárások kidolgozása, különböző szállítási módok új egyensúlya, a biztonság növelése.
  - **Globális változás és ökoszisztémák:** üveg-házhatású gázok és légköri szennyező anyagok kutatása, a víz körforgása, tengeri és szárazföldi biodiverzitás, a fenntartható földgazdálkodás stratégiái, operációs előrejelzés és modellezés.
- **Polgárok és kormányzás a tudásalapú társadalomban:**
  - Tudásalapú társadalom és társadalmi kohézió.

- Állampolgárság, demokrácia és a kormányzás új formái.

A tematikus kutatások az adott szakterületek célzott kutatási tevékenységei, a 6. Keretprogram tartalmi súlypontjai, a horizontális jellegű aktivitások kapcsolódnak mindegyik kutatási területhez, illetve tevékenységhez.

Az európai kutatás összpontosítása és integrálása főfejezet másik blokkja a **Szélesebb kutatási területeket átfogó specifikus aktivitások** három fő területre összpontosít:

- *A közösségi politika támogatása, a tudományos és technológiai szükségletek előrejelzése*; a közösségi politika céljait támogató kutatások és a politikaorientált kutatási prioritások.
- *Új tudományos és technológiai kihívások támogatása* (NEST); nem hagyományos, távlatokba mutató kutatások, potenciálisan új tudományos és technológiai területek megnyitására.
- *Kis- és középvállalkozások (SME) kutatásban való részvételének támogatása*:
  - A 7 tematikus prioritásban a költségvetés min. 15%-a.
  - Kollektív és kooperatív kutatás (CRAFT).
- *Nemzetközi koordinációt támogató tevékenységek*:
  - Speciális nemzetközi kooperációs tevékenységek (INCO) az országok egy meghatározott csoportjával.
- *Közös Kutatási Központ* keretében folytatott kutatások támogatása, amelyek az EU tudományos és technológiai referencia (adatbázis) rendszerét alapozzák meg és fejlesztik. Kiemelt hangsúlyt kapnak pl. a polgárok biztonságával, a környezet védelmével, a családokkal szembeni védelemmel kapcsolatos kutatások.

Külön kiemelésre érdemesek a kis- és középvállalkozások számára kidolgozott támogatási lehetőségek.

Kis- és középvállalkozások részvétele az európai kutatás-fejlesztésben

Az EU 6. Keretprogramjában a részt vevő kisvállalkozások jellemzői:

- nem kutatóközpont, nem kutatóintézet, nem konzultatív cég;
- 205 alkalmazottnál kevesebb;
- az éves forgalma nem haladja meg a 40 millió EUR összeget, vagy mérlegösszege nem haladja meg a 27 millió eurót;
- független, azaz legfeljebb 25%-nál kisebb mértékben birtokolja olyan szervezet, amely nem KKV.

A KKV-k bekapcsolódását indokolhatja az innovációs kényszer, az új, versenyképesebb technoló-

giák megszerzésének szándéka, a korszerű, versenyképesebb termékek, szolgáltatások bevezetésének terve. Emellett fontos cél, de a bekapcsolódás eredménye is a nemzetközi kapcsolatrendszer fejlesztése, K+F és üzleti együttműködés új lehetőségei, az európai hálózatokban való működés előnyei, a nemzetközi dimenziók szerepe a vállalati stratégiában és az a lehetőség, amelyet a tudásbázissal való kapcsolatok kiszélesítése adhat.

A kis- és középvállalatok bekapcsolódhatnak a tematikus prioritások kutatási tevékenységeibe, a szerződő integrált projektekbe, a kiválósági hálózatokba, az ún. célzott kutatási tevékenységekbe.

A 6. Keretprogram deklarálja, hogy a KKV-k által elnyerhető támogatás az akciók költségvetésének min. 15%-a, min. 1,7 milliárd EUR.

A Keretprogram új elemei azok az akciók, amelyek tematikus kötöttség nélküliek, a tudomány és technológia minden területén pályázhatók; a kollektív kutatás és a kooperatív kutatás – CRAFT – (100 millió és 295 millió EUR). Ez utóbbi keretében különböző országokban bejegyzett KKV-k csoportja – fejlesztési igényének kielégítése céljából – kutatási, technológiafejlesztési megbízást ad a K+F feladat megvalósításában kompetens kutatóintézeteknek, majd a K+F eredmény hasznosításáról a KKV-k csoportja rendelkezik.

A *kollektív kutatási program* keretében szakmai szövetségek, ipari, gazdasági érdekcsoportok megbízásából végeznek K+F tevékenységet a célból, hogy a KKV-k nagy közösségének technológiai felkészültségét és versenyképességét javítsák. A K+F eredmények hasznosításáról a megrendelő szakmai szövetségek, ipari, gazdasági érdekcsoportok rendelkeznek. Az ilyen típusú kollektív kutatás célterületei lehetnek: közös problémák megoldása, válaszadás közös kihívásokra (pl. új biztonsági, környezetbiztonsági szabályozásnak való megfelelés), a szabályozás előkészítése, prenormatív kutatás (pl. európai normák és szabványok tudományos megalapozása), egész ágazat(ok) technológiai bázisának megerősítése vagy pl. technológiai eszközök fejlesztése (diagnosztikai eszközök, biztonsági berendezések).

Az Európai Kutatási Térség alapjainak megerősítése támogatási program célja az európai tudomány- és technológiapolitika és a kutatás-fejlesztés koordinálása és koherens fejlesztése. A **koordinációs aktivitások** támogatása keretében a program a *nemzeti programok koordinálását*, a kutatási tevékenységek hálózatainak nemzeti és regionális szintű létrehozását és integrált információs rendszer fejlesztését támogatja. Az *európai szinten megvalósuló koordinálás* támogatásának keretében fontos hangsúlyt kap

az EU 6. keretprogram összehangolása a COST, EUREKA és más európai programokkal, továbbá az európai szervezetek (pl. CERN) közös kezdeményezéseinek támogatása.

A kutatási és innovációs politika európai szintű összehangolása, fejlesztése támogatja tanulmányok és felmérések készítését (pl. előretekintés, statisztikák, indikátorok), a kutatási és az innovációs politikák területén nemzeti, regionális és európai szintű *benchmarking* tevékenységet, a *kimagasló teljesítmények feltérképezését* a tudomány és technológia területén, továbbá a kutatást szolgáló *jogi és adminisztratív környezet fejlesztését*.

Az Európai Kutatási Térség szerkezetének kialakítása a strukturális kihívásokat azonosítja, és ezek megoldásához szükséges tevékenységeket támogatja az alábbi részprogramok keretében:

- **Kutatás és innováció:** innovatív vállalkozások segítése és hálózatuk kialakítása, régiók közötti együttműködés segítése, új eszközök és megközelítések keresése, információs szolgáltatások szerepének erősítése (CORDIS), gazdasági és technológiai információ szerepének erősítése.
- **Humán erőforrások és mobilitás:** ösztönzés kutatók fogadására, kiválóság felismerése és érvényesülése, visszatérés és újrakezdés segítése, továbbá a célokhoz kapcsolódó egyedi akciók támogatása.
- **Kutatási infrastruktúra támogatása keretében:** nemzetközi hozzáférés a kutatási infrastruktúrákhoz, európai szintű szolgáltatások létrejöttének támogatása, nagy kapacitású és nagy sebességű európai kommunikációs infrastruktúrák kialakítása, megvalósítási tanulmányok új európai infrastruktúrák kialakításához, korlátolt támogatások új infrastruktúrák létrehozásához.
- **Tudomány és társadalom kapcsolatának és együttműködésének támogatása keretében** kiemelt területek: a kutatás közelítése a társadalomhoz (pl. tudomány és kormányzás, tudományos tanácsadás, előretekintés), a tudomány és technológiai haladás felelős felhasználása (kockázat, etika, óvatosság elve), a tudomány és társadalom párbeszédének megteremtése (pl. fiatalok bevonása, nők a kutatásban).

A 6. Keretprogram megvalósítása, munkaprogramok

2002. decemberre elkészültek a **Keretprogram** egyes programjainak **munkaprogramjai** (Work Programme) a 2003. évre. Ezek tartalmazzák az

adott program céljait, strukturáját és átfogó szemléletét, ismertetik a műszaki tartalmát. A tartalmi részletek konkrétan megadják a támogatott kutatási területek megnevezését, azonosítását, amelyekhez a pályázati felhívások kötődnek.

A 6. Keretprogram sajátossága, hogy a tématerületek egymáshoz kapcsolódódása erős, ehhez a munkaprogramok „linkeket” adnak. Minden tématerület munkaprogramja külön fejezetben tárgyalja az adott program eszközeit (instruments), azaz projekt típusait, amelyek a kutatási témajavaslatok kidolgozásának kereteit és a partnerek együttműködésének formáit adják meg.

A pályázati felhívásokra, az értékelési kritériumokra és a részt vevő országokra vonatkozó információk a munkaprogramok külön fejezeteiben szerepelnek.

2002. december 17-én megjelentek az első pályázati felhívások, beadási határidejük különböző (egy- vagy kétlépcsős pályázatok), de többségük első határidőit március, április hónapra hirdették meg.

A 6. Keretprogram megvalósításának eszközeit, a projektek típusait a Keretprogram szakmai és gazdasági céljaihoz, az együttműködés erősítéséhez dolgozták ki. Új projekt fajtákat és hagyományos projekt típusokat egyaránt alkalmazható módszernek fogadtak el. Emellett a Keretprogram futamideje alatt erősítik majd az ún. „új eszközök” megismerését, alkalmazását, és egyre kisebb arányban tartalmazzák majd a pályázati kiírások a hagyományos projekt beadási lehetőségeket.

Az új projekt típusok, mint pályázati módszerek, a Keretprogram újdonságai. Alapvetően fontos eszközök a célok eléréséhez, egyúttal egyszerűsítik és ésszerűsítik az EU Bizottság pályázati gyakorlatát, megnövelik a jogi és pénzügyi biztonságot, erősítik a projektkonzorciumok nagyobb autonómiáját, megnövelik azok jogi és pénzügyi felelősségét.

A pályázati felhívások projekt típusai és főbb jellemzői

Új pályázattípusok a 6. Keretprogramban: integrált projektek, kiválósági hálózatok (169. cikkely) a nemzeti programok közös megvalósítása.

A 6. Keretprogram hagyományos pályázattípusai: specifikus célzott kutatási projektek, koordinációs akciók, specifikus támogatási akciók.

Integrált projektek. Az integrált projektek a tematikus prioritások tématerületeinek új projektjei. Céljuk, hogy a kiemelt célhoz szükséges ismereteket, a kritikus tömeget elérő tevékeny-

ségeket és erőforrásokat összegyűjtsék, tudatosan integrálják.

Az integrált projekteknek javítaniuk kell Európa versenyképességét, illetve széles körű társadalmi igényeket kell kielégíteniük. Ezek hosszabb távú, olyan célorientált kutatások, amelyek új ismereteket hoznak létre, és amelyek formálják az európai kutatás szerkezetét, esetenként kockázatos, komplex, összefüggő egységet alkotó elemekből álló, de áttörést eredményező kutatási tevékenységek.

Kiválósági hálózatok. Olyan projekt típusok, illetve eszközök, amelyek az európai kutatás erőit egyesítik. Céljuk, hogy egyes kutatási témákban megerősítsék a tudományos és technikai kiválóságot és a szakértelem hálózatba szervezése a kutatási tevékenységek hosszú távú integrációját hozza létre, emellett bővítse a témával kapcsolatos ismereteket. A hálózatok feladata, hogy a kiválóságot terjesszék a partnerség körén kívül is. A közös program keretében integráló tevékenységek sorozata (kutatási infrastruktúra, berendezések, eszközök közös felhasználása, kutatói mobilitás és csereprogramok stb.), közösen végrehajtott kutatási programok, a kiválóság terjesztésére irányuló tevékenységek szerepelnek.

A **169. cikkely** az Alapszerződésben lehetővé teszi, hogy tagállam által indított programban vegyen részt a Közösség (EU). Ez a projekt-, illetve pályázattípus várhatóan a nemzeti programokon keresztül fog megvalósulni.

Hagyományos pályázattípus a **Specifikus, célzott kutatási projektek** típusa, amelyek célja az európai versenyképesség növelése mellett a társadalom vagy a közösségi politikák szükségleteinek kielégítése (az 5. Keretprogram ismert projekt típusa).

A **Koordinációs akciók** a kutatás és az innovációs tevékenységek hálózatának kiépítését támogatják és mozdítják elő. Azonosítják, szervezik, irányítják a közös kezdeményezéseket, konferenciák és értekezletek szervezését, tanulmánykészítést, tapasztalatcserét, „best practice” ismeretátadást, -terjesztést, közös információs rendszerek, szakértői csoportok szervezését. (Az 5. Keretprogram ismert projekt típusa.)

A **Specifikus támogató akciók** a Keretprogram megvalósítását célozzák, támogatják a konferenciákat, szemináriumokat, tanulmányokat, elemzéseket, munkacsoportokat, szakértői csoportokat, a terjesztési és kommunikációs tevékenységeket, illetve ezek kombinációit. (Az 5. Keretprogramban is alkalmazott projekt típusa.)

Magyarország és az EU tudomány- és technológiapolitikai együttműködése

Magyarország és az Európai Unió, illetve az Európai Bizottság közötti tudomány- és technológiapolitikai kormányzati szintű együttműködés keretében zajló, a 6. Kutatás-fejlesztési és Demonstrációs Keretprogramba való magyar részvétel koordinációs szervezete az Oktatási Minisztérium Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkársága.

A Bizottság részéről a kutatás-fejlesztéspolitikai koordináció a Bizottság kutatási főigazgatójának elnöklétével működő Tudományos és Műszaki Kutatási Bizottság (Scientific and Technical Research Committee, rövidítve: CREST) szintjén történik, ami Tudományos Tanács hiányában jelenleg az Európai Bizottság legmagasabb szintű tudomány- és technológiapolitikai fóruma. Magyarország az Európai Gazdasági Térség, valamint a tagjelölt országokhoz hasonlóan megfigyelő státusszal vesz részt e magas szintű szakmapolitikai tevékenységben. Magyarországot a CREST-ben az OM kutatás-fejlesztési helyettes államtitkára képviseli.

A 6. Keretprogramban való részvételünk fontos eleme, hogy – az 5. Keretprogramhoz hasonlóan – az Egyetértési Nyilatkozatban garantált jogok alapján, magyar szakemberek megfigyelőként részt vehetnek az Európai Bizottság mellett, a Keretprogram egyes programrészeiért felelős, döntés-előkészítő, döntéshozó szerepet ellátó programbizottságok munkájában. A programbizottságok jelentik azt a fórumot, ahol hatékonyan megvalósulhat a hazai tudomány- és technológiapolitika adott szakterületének érdekképviselete, érdekérvényesítése.

Az Európai Bizottság javaslata és felkérése alapján 2002 októberében megtörtént a magyar programbizottsági megfigyelői státuszú tagok kijelölése. Mivel kormányzati felelősségű képviseltről van szó, a programkonfigurációk képviselői – szakmailag indokolt kivételektől eltekintve – az OM KFHÁT szakmailag kompetens – adott szakterület irányító vagy vezető témafelelősi feladatokat ellátó – köztisztviselői. Így lehetőség nyílik a valóban hatékony szakmai koordináció kialakítására, az egyes programbizottságokban képviselő érdekek összehangolására, a hazai K+F politika, illetve a Keretprogramban megvalósuló közösségi K+F politika szinergiáinak kiaknázására. Az OM által delegált programbizottsági tagok mellett programbizottsági konfigurációnként egy-egy szakértő, tanácsadó delegálására is mód van.

A Keretprogram pályázatait nemzetközi összetételű szakmai bírálóbizottságok értékelik, s tesznek javaslatot az egyes pályázatok elfogadására vagy elvetésére. (A végső támogatási döntést részben a Bizottság, részben pedig egy adott értékhatár felett a programbizottságok hozzák meg.) A bírálóbizottságok összességében több ezer tagját szakértői pályázatok során választja ki a Bizottság. Az 5. Keretprogram során ezekben a bírálóbizottságokban több tucat magyar szakértő is dolgozott. A 6. Keretprogram bírálóbizottságaiba való jelentkezés pályázatát a Bizottság az év végén teszi közzé. Alapvető érdekünk, hogy a 6. Keretprogramban is minél több magyar szakértő vegyen részt a pályázatok bírálatában, hiszen tapasztalataikat a potenciális pályázók felhasználhatják. E cél érdekében mozgósítjuk a hazai szakmai közvéleményt, hogy minél több szakértő kérje felvételét a bírálóbizottságokba.

A magyar kutatók, kutatóközösségek lehetőségei

Az Európai Unió 5. Kutatási, Technológiafejlesztési és Demonstrációs Keretprogramjában (1999–2002) 1999-től Magyarország tagként vesz részt. A kormányzat létrehozta a Nemzeti Kapcsolati Pontok (NCP-k) rendszerét, hálózatát. Megteremtette az információtovábbítást, információcserét, tanácsadást végző irodai hálózatot a tematikus programokra és a hazai érdekeltek széles körét kiszolgáló regionális feladatokra is. Emellett egy hazai konzorcium megteremtette a

közvetlen kapcsolat és lobbizás lehetőségét a brüsszeli HUNOR Iroda létrehozásával. Ezek a szervezetek, irodák a pályázók szolgálatában állnak.

A pályázati jellegű háttértámogatások a 6. Keretprogram pályázatainak beadását előkészítő nemzetközi konzorciumok létrehozását támogatják. Segítik a közös projekteket előkészítő és a szerződéseket tárgyaló üléseken való részvételt, jogi, pénzügyi és technológiai, projekttervezési tanácsadást, partnerkeresést szolgáló rendezvények szervezését, azon való részvételt.

További támogatási, pályázási lehetőségek állnak előkészítés alatt, amelyeknek célja a magyar pályázók részvételének segítése a partnerkapcsolatok létrehozásához, a projektek előkészítéséhez, a projektek kidolgozása hazai feltételeinek megteremtéséhez szolgáló támogatások pályázati úton való lehetőségei és rendszereik működtetése.

Az EU 6. Keretprogram szemlélete, az Európai Bizottság dokumentumai, a program szakmai részletei és pályázati lehetőségei, a pályázatok információs csomagjai, a pályázati útmutatók és úrlapok elérhetők az alábbi webcímeken:

- EU K+F információk: www.cordis.lu
- http://europa.eu.int/comm/research/fp6/index_en.html
- IPR-Helpdesk: <http://www.ipr-helpdesk.org/index.htm>
- Partnerkeresés: <http://www.kowi.de>
- OM: <http://www.om.hu/kutatas>

A tudásalapú társadalom kulcsszereplői az egyetemi központok*

A tudásalapú társadalomban/gazdaságban felértékelődött tudás létrehozása, átadása, terjesztése és hasznosítása korunk követelményeinek megfelelő hatékonysággal az erőforrások integrálását, koncentrálását és az érdekek összehangolását kívánja.

Az EU lisszaboni és a barcelonai csúcstalálkozóinak súlyponti stratégiai elemét képezte a tudás erősítése, az innováció ösztönzése. A kritikus tömeg elérését, az erőforrások koncentrálását és a hálózati együttműködések erősítését jelzi az Európai Felsőoktatási Térség és az Európai

Kutatási Térség meghirdetése, 2010-re az EU kutatási ráfordításainak a GDP 3%-ára történő emelésének terve (amelynek 2/3-át a vállalati szféra adja). Ezen EU-feladatok megoldásában való részvétel komoly kihívást jelent a magyar K+F szféra számára.

A tudásalapú gazdaságban az egyik elsődleges erőforrás az emberi tényező – az emberi tudás – a fejlődés kulcs tényezője lett, és egyre nagyobb jelentősége van a személyes kapcsolati rendszernek, a regionális, a helyi együttműködésnek. (A fizikai közelség és a személyes kommunikáció hatását egy nemrég megjelent amerikai tanulmány számszerűsítette is: az egyetemek kisugárzó hatása legfeljebb 75 mérföld távolságig érzékelhető.)

* Az oktatási miniszter – 2003. február 20-án, a Magyar Innovációs Szövetség közgyűlésén elhangzott – előadása alapján.

A magyar nemzeti innovációs rendszer fejlődése területén kiemelkedő feladat a tudásbázis minőségi továbbfejlesztése, az új tudományos eredmények hasznosítása, valamint a tudományos és a vállalati szféra együttműködésének erősítése. E feladatok megoldásában, az együttműködések koordinálásában kiemelkedő szerepük van a felsőoktatási intézményeknek. A magyar felsőoktatási rendszer a kutatás-fejlesztésben és a tudás hasznosítása területén kiemelkedő szerepet játszik. (Lásd a táblázatot.)

A felsőoktatás hozzájárulása a hazai K+F-hez

Megjelent könyvek:	77%
Megjelent cikkek:	70%
Benyújtott hazai szabadalmak:	53%
Megítélt hazai szabadalmak:	47%
Külföldön benyújtott szabadalmak:	32%
Külföldön megítélt szabadalmak:	16%

Forrás: KSH, 2000

Nemzetközi tapasztalatok szerint egy régióban kialakuló tudáson alapuló high-tech együttműködés csak akkor hatékony és életképes hosszú távon, ha ez a szerveződés az **egyetem körül, az egyetemi tudásbázisra épülve** indul meg. Ugyancsak nemzetközi tapasztalatok szerint a vállalatok akkor helyezik kutató-fejlesztő egységeiket az egyetemi kampuszok vonzáskörzetébe, ha **fejlett a tudásbázis, az emberi erőforrás magasán képzett, és megbízható alpinfrastruktúra** áll rendelkezésre. A vonzerőt és a folyamatos fejlődés feltételét az előző tényezők által alkotott **kritikus** tömeg jelenti. Ha nem kellően erős a helyi elkötelezettség, és nem megfelelőek a helyi feltételek, akkor az egyedi akciók jelentős központi támogatások mellett sem eredményezhetnek tartós sikert.

A kormányprogram megfogalmazása szerint:

„Célunk, hogy a felsőoktatási intézmények – regionális tudásközpontokként működve – székhelyük, illetve az adott régió meghatározó tényezőivé váljanak.”

A tudásközpontok részei a régiók innovációs stratégiáinak, a **régiók stratégiai elkötelezettsége** tehát adott. Néhány egyetem – illetve régió – már nekikezdett a szervezőmunkának (pl. Miskolci Egyetem Innovációs és Tudományos Park). Az állam szerepe a kedvező gazdasági és szabályozási környezet kialakításán túl a szakmai koordináció és az ösztönzés (támogatás, finanszírozás).

A regionális egyetemi tudásközpont alapvetően helyi kezdeményezés. Csak kellően **erős helyi elkötelezettség, együttműködés és megfelelő helyi feltételek** eredményezhetnek tartós sikert. A regionális, a helyi szereplők stratégiai partnerisége, konszenzusus együttműködése jelenti a regionális tudásközpont összetartó és hajtóerejét. A felsőoktatási intézményekben már több, tudás-hasznosítást segítő egység működik, amelyeket

állami támogatással hoztak létre (Kooperációs Kutatóközpontok, Technológiatranszfer Irodák, EU Keretprogram tanácsadó irodák stb.). Szükség van egy olyan **koordinálóegységre**, amely valamennyi kezdeményezést összehangolja.

Új pályázati elképzelés

Az egyetemi tudásközpontok kialakításának rendszerszerű, valamennyi egyetemre kiterjedő, hatékony elindítását egy olyan támogatási rendszer segítheti, amelynek keretében az elkötelezett, a szükséges alapfeltételekkel és regionális konszenzussal rendelkező egyetemek nyerhetnének támogatást a regionális tudásközpont stratégiai koncepciójának kialakításához, az irányító menedzsment létrehozásához és működésének fenntartásához. A tudásközpontok meghatározó, koordináló intézménye a felsőoktatási intézmény. A szakmai/társadalmi felügyeletet a régió meghatározó tudományos és innovációs intézményi, társadalmi, szakmai, önkormányzati szereplői által kialakított testület – tanács, board – végezheti. A szervezés, a koordináció az operatív menedzsment feladata.

Az így létrejövő regionális tudásközpontok működésének segítése hálózati keretekben hatékonyan szervezhető. Az EU-csatlakozásig – a Strukturális Alapok forrásainak eléréséig – ezek a tudásközpontok, a vázolt pályázat forrásainak felhasználásával, kiépíthetik regionálisan legitim, jogi személyiséggel rendelkező központi szervezetüket, menedzsmentjüket, elkészíthetik stratégiai programjaikat. Ezek alapján felkészülten, jó eséllyel pályázhatnak a megnyíló új forrásokra, és kihasználhatják a rendelkezésre álló további forráslehetőségeket (regionális, nemzetközi, üzleti források).

A tudásközpontok kiépítéséhez, működtetéséhez, fejlesztéséhez **a források többszörös támogatási rendszerekből** érhetők el. (A finanszírozás alapvetően fontos eleme a **helyi, a saját erőforrások** mobilizálása.) Jelenlegi **állami K+F és innovációs támogatási rendszerünk** sokszínű, tartalmazza azokat az elemeket, amelyek egy regionális tudásközpont működésének segítéséhez szükségesek. Elsősorban az OM pályázatai nyújtanak kutatás-fejlesztési innovációs támogatásokat (alkalmazott K+F pályázat, kooperációs kutatóközpontok, K+F kutatóegységek létrehozása, K+F műszerbeszerzések támogatása, a K+F emberi erőforrásainak fejlesztése, új – spin-off – vállalkozások létrehozása stb.), de a GKM vállalkozásösztönzési pályázatai is tartalmaznak innovációs elemeket (technológiai park, inkubátorház). A minisztérium elképzelései szerint az egyetemi tudásközpontok által benyújtott pályázatok, illetve a tudásközpontok keretében működő pályázók **a különböző pályázati rendszerekben a jövőben prioritást élveznének.** Ezeket a pályázatokat a tudásközpont menedzsmentje koordinálhatja, szervezheti, menedzselheti.

A regionális források innovációs célú mobilizálásában jelentős szerepet játszanak az EU PHARE-pályázatai és az OM regionális pályázatai. Az **EU Strukturális Alapok** forrásai – a hazai társfinanszírozással együtt – jelentős kutatás-fejlesztési és innovációs forrásokat alkotnak. Nagyon erős **helyi összehangolás, professzionális menedzsmentmunka** szükséges ahhoz, hogy a sokszínű regionális, hazai és nemzetközi

pályázati és egyéb forráslehetőségeket a partnerek elérjék és hatékonyan felhasználják.

A felsőoktatási intézmények és a vállalati szféra kapcsolatrendszerének szabályozására, az üzleti szemlélet erősítésére kedvező lehetőséget kínál a **felsőoktatási törvény módosítása és innovációs törvény megalkotása**, amelyek az OM koordinációjával készülnek.

MINŐSÉGI DÍJAK NYERTESEI

Átadták a 2002. évi Nemzeti Minőségi Díjakat

2003. március 6-án, a Parlamentben **Medgyessy Péter** miniszterelnök adta át a 2002. évi Nemzeti Minőségi Díjakat. Az ünnepségen **Medgyessy Péter, Csillag István** gazdasági és közlekedési miniszter, valamint **Pongorné Csákvári Marianna**, a Nemzeti Minőségi Díj Bizottság elnöke mondott beszédet.

A kitüntetettek:

Kisméretű termelő vállalati kategóriában,
2002-ben Nemzeti Minőségi Díjat nyert a

Sanatmetal Ortopédiai és Traumatológiai Eszközök Gyártó Kft.

A Sanatmetal Kft. ortopédiai és traumatológiai eszközök tervezésével, gyártásával, kül- és belpiaci forgalmazásával foglalkozó, 100%-osan magyar tulajdonban lévő vállalkozás 25 év állami, majd 10 év társasági cégforma után mára világszerte ismertté vált. Már 1994-ben pályáztak az akkor kiírt EU/EFTA PHARE Magyar Minőség Díjra. Megfogalmazták a cég Minőségpolitikáját és kinyilvánították Értékrendjüket. 1995-ben kiépítették a minőségirányítási rendszerüket, kiegészítve az egészségügyi eszközök gyártókra vonatkozó többletkövetelményekkel. 1997-ben, a piaci igények alapján és az európai szabvány-előírásoknak megfelelően, megszerezték a CE jelölés használatára vonatkozó engedélyt, a követelményeknek való megfelelést a BSI félévente auditálja.

Közepes méretű termelő vállalati kategóriában,
2002-ben Nemzeti Minőségi Díjat nyert a
Legrand Kontavill Villamosszerelési Rt.

Fő tevékenysége kifeszültségű villamosszerelési anyagok tervezése, gyártása, forgalmazása. Jogelődjét 1919-ben alapították Budapesten. Több átalakulást követően, 1968-ban jött létre a

jelenlegi szentesi telephely, mely 1992-ben a francia Legrand-csoport tagjaként Legrand Kontavill Rt. néven részvénytársasággá alakult át. Termékeik minősége hosszú ideje sok elismerést hozott a cég számára: 16 BNV Nagydíjat, 4 Formatervezési díjat, 4 Magyar Termék nagydíjat, melyek jelzik a vállalatnál meghonosodott magas technológiai színvonalat és minőségkultúrát. A vállalat 1994-óta tanúsított minőségbiztosítási rendszert működtet, melyet 2002 decemberében sikeresen megújított az új szabvány követelményei szerint, 2000-ben elnyerték a IIASA-Shiba Díjat. A környezet tudatos megóvása érdekében 2000-ben a vállalat tanúsította a hulladékok és szennyező anyagok mennyiségét addig is jól kezelő környezetirányítási rendszerét.

Szolgáltató kategóriában,
2002-ben Nemzeti Minőségi Díjat nyert a
Pécsi Vízmű Rt.

A Pécsi Vízmű Rt. fő tevékenysége Pécs városának és agglomerációjának vízellátása és szennyvízkezelése. Részvénytársasági formában magyar-francia vegyes vállalkotként működik. Nagy gondot fordítanak az egészséges ivóvíz biztosítására és a szennyvíztisztítást követően a talaj, az élővíz és a levegő védelmére. A Vízmű 952 km vízvezetékrendszerén és 373 km szennyvízgyűjtő hálózatán keresztül 178 ezer fogyasztó igényét elégíti ki.

Az Rt. 2000-ben tanúsította minőség- és környezetirányítási rendszerét, amely a szabványok követelményei körén kívül eső teljes működést is lefedi. Stratégiájuk szerint a legfontosabb célok az „elégedett fogyasztók, elégedett munkatársak, elégedett tulajdonosok” hármassal jellemezhetőek, törekvésük, hogy „az ország egyik legjobb vízszolgáltatójává” váljanak. 2001-ben IIASA-Shiba Díjat nyertek minőségfejlesztési tevékenységükért.

A Nemzeti Minőség Klub tagsága 1998-ban megalapította a Nemzeti Minőségi Díj Nagykövete kitüntetését, amelyben az a szakember részesülhet, aki gyakorlati minőségfejlesztési munkában vesz részt, illetve oktatási vagy PR tevékenységet végez, munkássága jelentősen hozzájárul a díj ismertségének fokozásához. 2002-ben a Nemzeti Minőség Klub tagjainak szavazatai alapján **Hercz**

Endre, a Westel Mobil Távközlési Rt. TQM-igazgatója érdemelte ki e rangos elismerést, melyet az ünnepségen *Csillag István* miniszter adott át a kitüntetettnek.

A Magyar Minőség Szerkesztőbizottsága gratulál és további sikereket kíván a kitüntetetteknek. Szakmai eredményeik ismertetésére a továbbiakban visszatérünk.

A Csongrád Megyei Minőségi Díj nyertese

Mórahalom Város Önkormányzata

Mórahalom Csongrád megyében, a megyeközponttól, Szegedtől 21 km-re elhelyezkedő kisváros. Lakosainak száma 5636 fő, ennek 30%-a a 800 külterületi tanyán él. A kisváros megfelelő infrastruktúrával ellátott belterületből és nagy kiterjedésű, 6 körzetre osztott tanyavilágból áll. Földrajzi elhelyezkedéséből kifolyólag központja a Homokháti Kistérségnek, mely 15 települést foglal magába. A térségi együttműködés intézményesített formái is kialakultak, többek között a Kistérség-fejlesztési Társulás és Egyesület, valamint a gazdasági célok közös eléréseért egy kistérségi közhasznú társaság működik. Mórahalom ezen túl közigazgatási központ is (gyámügyi és építéshatóság, okmányiroda), ezáltal a környező települések lakosait is kiszolgálja. A városvezetés fontos feladata, hogy a térség egyéb szolgáltatásait, mint pl.: az oktatást, az egészségügyet, a szociális ellátást, a közművelődést továbbfejlessze.

Elkötelezettség

A város önkormányzata vezetőinek a **TQM iránti elkötelezettségét** tükrözik az egyértelműen megfogalmazott és a képviselő-testület által elfogadott átfogó célok:

- folyamatosan rendelkezésre álljanak a település helyzetére, illetve annak változásaira vonatkozó információk, előrejelzések, elemzések,
- közös értékrend alapján határozzák meg a település kormányzására vonatkozó elveket és prioritásokat,
- alapcélok határozzák meg a település általános stratégiájának, illetve egyes működési területeinek irányait,
- a felvetődő problémák, új igények megoldására kutatásokon, elemzéseken alapuló döntési alternatívák álljanak rendelkezésre,
- teljes körű kép mutassa az önkormányzat rendelkezésére álló legfontosabb erőforrásokat, lehetőségeket, amelyek a döntési mozgásteret behatárolják,

- hosszú távú döntéseken alapuljon a település legfontosabb problémáinak kezelése, jövőképek alakítása,
- a koncepciók megvalósítását végrehajtási programok, tervek szolgálják, amelyek a szükséges feltételeket is biztosítják,
- a vezetés legyen elkötelezett a település jövőképe tudatos alakítása iránt,
- a köztisztviselők stabil és világos jövőképpel rendelkezzenek,
- polgárbarát, humánus és jogkövető köztisztviselői ügyintézés valósuljon meg,
- folyamatosan kövessék nyomon a döntések rövid és hosszú távú hatásait,
- a működés napi gondjai helyett a távlatos koncepcionális munka kerüljön előtérbe.

A vezetés elkötelezettségét, jó gyakorlatát a szervezeten kívül többféle módon teszi láthatóvá, együttműködik partnereivel, vevőivel (az ügyfelekkel). Ennek bevált formái, hogy rendszeres találkozókat szervez partnereivel, eljáró hatóságokkal, a térségi együttműködésben részt vevő önkormányzatokkal, kihelyezett ügyfélfogadást biztosít a hatósági körzetközpont településein. Figyelemmel kíséri együttműködő partnerei tevékenységét és felterjesztési, előterjesztési jogával élve, díjazásukat, elismerésüket javasolja. Információcserét biztosít havi vezetői megbeszéléseken az intézményekkel, önkormányzati tulajdonú közhasznú társaságokkal, ahol interaktív kommunikáció, információcsere válik lehetővé.

Az önkormányzatot megillető szabályozási tárgykörök és hatáskörök szabályozottak, áttekinthetők, megismerhetők az érdeklődők számára. A város könyvtárában elhelyezik a rendeleteket, a www.morahalom.hu honlapon hozzáférhető az önkormányzati döntések teljes köre. A vezetők igényessége a közterületek, középületek rendben tartásában is megnyilvánul.

A szervezet **hajtóereje a folyamatos fejlesztés**. A rendszeres vezetői megbeszéléseken közösen dolgozzák ki a szervezeti struktúrákat és a kommunikációs csatornák működésének szabályozását. A vezetés a szervezet továbbfejlesztését a képviselő-testület által megfogalmazott stratégiák és célok szolgálatába állítja. A hatósági végrehajtó tevékenység mellett az önkormányzat önként vállalt feladatai különös hangsúlyt kapnak. A kabinet vezetője és dolgozói a megfogalmazott szempontrendszerek alapján dolgozzák ki és készítik elő a képviselő-testület programjait. Mórahalom képviselő-testülete oklevéllel és emléklappal ismeri el a város közéletében és fejlesztésében tevékenyen részt vevő személyeket.

A képviselő-testület éves terveit, stratégiáját a központi jogszabályok előírásainak eleget téve, kötelezően ellátandó feladatainak teljesítése érdekében, valamint a lakosság részéről jelentkező igények figyelembevételével határozza meg. A hagyományos önkormányzati működés mellett a város életében nagy hangsúlyt kap a városfejlesztés. A város önkormányzata az igények alapján **konceptiókban fogalmazza meg** a legfontosabb fejlesztendő területeket (környezetvédelem, épített és természeti értékek védelme, közművelődés, lakáskonceptió stb.).

Belső és külső kommunikáció

A hatékonyságot, a minőségi munkavégzést ellenőrzések segítik, melyek megállapításait a **dolgozókkal közösen értékelik**, egyidejűleg meghatározva a hatékonyságot javító intézkedéseket.

A képviselő-testület, az önkormányzat demokratikus működését leginkább a nyilvánosság biztosítja. Az önkormányzat stratégiáját a vezetők széles körben ismertetik: a dolgozókkal apparátusi értekezleten, a város lakosságával közmeghallgatáson és a helyi média útján. Hatalmas előrelépést jelentett az információáramlás területén a kábeltelevíziós rendszer kiépítése, melynek köszönhetően a közmeghallgatások élő közvetítés útján is eljutnak a lakásokba. A külterületi lakosság érdekeinek képviseletére, problémáik közvetítésére szolgál az ún. „Tanyai képviselő-testület”, mely az információáramlást oda-vissza biztosítja a külterületi lakosság és az önkormányzat között.

A vezetés kiemelten törekszik arra, hogy dolgozói rendelkezzenek a munkájuk végzéséhez szükséges **szaktudással**. Ennek érdekében támogatja a továbbtanulást, munkatársai folyamatosan részt vesznek szakterületüknek megfelelő képzéseken, továbbképzéseken, illetve az önkormányzat maga is szervez az új feladatokra felkészítő belső tréningeket. A dolgozók

munkáját differenciált rendszerben értékelik, figyelembe véve az adott személy kreativitását, az elvégzett munka mennyiségét és minőségét, a team- munkában történő részvételt és a törvényességet. A kiemelkedő közszolgálati tevékenységet a képviselő-testület következetesen elismeri.

A Polgármesteri Hivatal jelentős figyelmet fordít arra, hogy a rendelkezésre álló adatvagyonnal, információs tevékenységével, információkezelési technológiáival a technikai eszközrendszer fejlesztésével a lakosság szolgálatában álljon. Széles körű kapcsolatrendszert működtet a környező településekkel: központja a Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesületének, valamint Társulásának, tagja számos regionális, országos szervezetnek. A Polgármesteri Hivatal osztályai felvilágosítást és konkrét segítséget nyújtanak a hivatal feladatkörébe közvetlenül nem tartozó lakossági ügyekben is.

Jelentős külső pályázati forrás bevonásával sok fejlesztést sikerült megvalósítani. A takarékosági intézkedések, valamint a rendkívüli bevételek nagymértékben hozzájárultak a város fejlődéséhez, s gazdálkodásának stabilitásához.

Az önkormányzat mind a dolgozók, mind a lakosság számára megfelelő információellátást biztosít. A hagyományos szakmai eszközökön kívül nagy segítséget jelent a dolgozóknak az 1998 óta rendelkezésre álló internet-hozzáférés, amely rövid idő alatt annyi információt halmoz fel, amely sok kutatómunkát és időt takarít meg részükre. Az információáramlást szolgálja a helyi média: a havonta megjelenő Mórahalmi Körkép, valamint a Móránét Tv, amely a heti három adásnap mellett a képűságon keresztül nyújt széles körű tájékoztatást. Az internet-csatlakozással rendelkezők számára a hivatal felépítéséről, működéséről, a testületi tagokról, testületi döntésekről, az alkalmazott formanyomtatványokról tájékoztat a város honlapja.

Az önkormányzat célja, hogy megismerje az **ügyfelek igényeit, elvárásait, és elégedettségük** alapján tervezzék és fejlessze termékeit, szolgáltatásait. Erre teremt jó alkalmat az ügyfélfogadási idő, segítik a közmeghallgatások, a települési képviselőknél keresztül eljuttatott lakossági kérések, a helyi médiában megjelenő lakossági vélemények. 2001-ben az önkormányzat továbblépett ezen a téren, s egy 33 kérdésből álló kérdőív segítségével igyekezett jobban megismerni a lakosság véleményét az önkormányzat működését illetően és elvárásait a városfejlesztés területén. E kérdőív egyben alapot adott a vevői elégedettség mérésére, jövőben fejlesztendő területeik felmérésére.

Az önkormányzat kulcsfolyamatai kialakításában, tervezésében és irányításában a döntéshozatal minőségi rendszerére épít, melynek alappillére a vevői igények, szükségletek megfogalmazása. Az önkormányzat a kötelezően ellátandó feladatokon túl számos önként vállalt feladatot, tevékenységet lát el, nem csupán a város, hanem a környező települések lakosságának kiszolgálása érdekében is. Ehhez kapcsolódóan a képviselőtestület rendszeresen értékeli a Polgármesteri Hivatal tevékenységét, és feladatokat határoz meg a hatékonyabb, magasabb színvonalú tevékenység ellátása érdekében.

A hatékony működés feltétele, hogy a dolgozók megfelelőnek tartásuk munkakörülményeiket. Az önkormányzat **dolgozóinak elégedettségét** a vezetés egy önkéntesen és névtelenül kitölthető kérdőív útján igyekezett felmérni. A célkitűzések ismertetése és értékelése, döntési mechanizmus, az értekezletek gyakorisága, a továbbképzések támogatása, a karrierlehetőség és a képességeknek megfelelő munkakör kérdéskörében jók az elégedettségi mutatók. A kérdőív eredménye természetesen rámutatott a fejlesztendő területekre is.

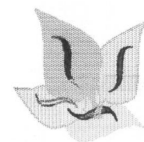
Az önkormányzat számos, korábban csak a közeli nagyvárosban, Szegeden elérhető szolgáltatást tett elérhetővé helyben a lakosság számára, mint pl. gyógyászati szakrendelések, az APEH, Nyugdíjfolyósító, Egészségbiztosítási Pénztár ügyfélfogadásai, Tourinform-iroda stb.

Elismerések

Mórahalom városa, illetve vezetése és munkatársai már a Megyei Minőség Díját megelőzően is több elismerésben részesültek: 1997 Virágos Magyarországért – különdíjazás, 2000-ben a város polgármestere Pro Régió Díjban részesült a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumtól, 2001-ben a gazdasági miniszter a város polgármesterének a Széchenyi Terv megvalósításában végzett kiemelkedő tevékenység elismeréséül Miniszteri Elismerő Oklevelet adományozott. 2001-ben az önkormányzat egyik adóügyi dolgozója, Magyar Zoltán díjat vehetett át. 2002 májusában a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság „A Dél-alföld turizmusáért” díjat adományozta a településnek. 2002. július 1-jén a város jegyzője a Köztisztviselők Napja alkalmából a belügyminiszter által adományozott emléktárgyat vehetett át.

A IIASA-SHIBA-díj nyertese a Szeged-csanádi Egyházmegyei Krizishelyzet-megoldó Szeretetotthon

A Szeretetotthon a Szeged-csanádi Püspöki Hatóság kezdeményezésére, annak felügyelete alatt működő olyan intézmény, amely életkoruk, egészségi állapotuk és szociális helyzetük miatt rászoruló 70 személyről gondoskodik, a személyzete 34–36 főből áll.

Az intézmény tevékenységi köre: „szakosított ellátást, ápolást, gondozást nyújtó idősok otthona”, ahol vállalkozási tevékenység nem folyik.

A folyamatok végrehajtásával a **gondozottak és hozzátartozóik (a „közvetlen vevők”)** elvárásainak megfelelően biztosítjuk:

- az emberi életkörülményeket az időskor minél további meghosszabbításáért: barátságos, kényelmes lakhatással, egyénre szabott gondozással, egyénre szabott foglalkoztatással,
- szükség esetén ápolással, orvosi vizsgálattal és gyógyszerellátással,
- megfelelő ételmezés biztosításával – figyelembe véve az időskor egészségügyi és diétás követelményeit,

- ingóságok gondos, pontos megőrzésével, szükség szerinti kezelésével – különösen a pénz (betétkönyvek stb.) és a nemesfém tárgyak tekintetében,
- szociális és pszichés segítségnyújtással.

A szeretetotthon működésében részt vevő érdekelt felek (beleértve a „szélesebb értelemben vett vevők” körét) elvárásainak teljesítésénél figyelembe vesszük az állami elvárásokat, az egyházi, vallásgyakorlási és a humanista karitász alapértékek alkalmazását, a gazdálkodás szabályainak, törvényeinek teljes betartását a működőképesség megőrzésére, a higiénés és tisztasági követelmények betartását.

2002. október 18-án a IIASA-SHIBA-díjat elnyert pályázatunkkal példaértékűen mutattuk be, hogy egy szociális intézményben, egy egyházi alapítású szeretetotthonban is meg lehet és **meg is kell valósítani a minőségszemléletet**, a TQM-eszközök és -módszerek alkalmazásával. Olyan munka- és gondozási kultúrát lehet elérni,

amely az érdekelt felek elégedettségét és a folyamatos fejlődést biztosítja.

A kiépítés folyamata

Minőségfejlesztési elképzeléseinket a szeretetotthon alapítása után KÜLDETÉSÜNK és JÖVŐKÉPÜNK meghatározásával kezdtük, ezeket a vezetőség a munkatársak bevonásával, csoportmunkában, az egyéni vélemények konszenzusos ötvözésével dolgozta ki.

Ezt követte egy, a munkatársak közötti beszélgetésekből és véleményfelmérésekből kialakított ÉRTÉKREND kidolgozása, majd a minőség szemléletünk, elkötelezettségünk demonstrálása, a MINŐSÉGPOLITIKA kialakítása és kihirdetése.

A szeretetotthon vezetősége, minőségpolitikai nyilatkozatának, küldetésének megfelelően, folyamatosan meghatározza és aktualizálja a gondozottak elégedettségének fokozása érdekében, az egyházi és állami követelmények teljesítéséhez, a folyamatos fejlődéshez szükséges MINŐSÉG-CÉLOKAT.

A 2001. év az ISO 9001:2000 szabvány szerinti minőségirányítási rendszer tanúsítására való felkészülés jegyében telt el. A tanúsítványt decemberben kaptuk meg, HACCP ételminőség-biztonsági rendszerünk kiépítését is igazoltattuk.

Az alkalmazott módszerek, technikák, eljárások és azok tapasztalatai

Tevékenységünkben meghatározó volt, hogy a szeretetotthon vezetése teammunkában, az ápolónők bevonásával, minőség szemléletünk elvei alapján olyan fejlesztéseket hozott létre, amelyek az emberi környezet és életminőség javulását biztosították.

Néhány fontosabb objektív bizonyíték:

a) Szabályozások és protokollok alapján történő dokumentált munkavégzés, mindenkor egyénre szabott, holisztikus szemléletű gondozás és foglalkoztatás.

Az ilyen szociális intézmények részére mindez annyiban példaértékű, hogy a komplexitás az egészségügyi, fizikai, mentálhigiénés ellátás és foglalkoztatás egységét jelenti. ISO 9001:2000-es minőségirányítási rendszerünkben ötvözni tudtuk az ápoló-foglalkoztató és szociális munkás területeket. Ezt szimbolizálja „logónk” a négy falevéllel, ami a komplexitást, együvé tartozást jelenti.

b) Rendszeres felmérések mind a gondozottak, hozzátartozóik, mind a munkatársak között (pl. az EFQM-modell alkalmazása kapcsán).

c) Az élelmezés terén a biztonság növelése érdekében verifikált HACCP rendszer alkalmazása.

d) A japán 5S módszer bevezetése, melyet továbbfejlesztettünk az egyházi és szeretetotthoni sajátosságokra.

Minőségügyi rendszerünk teljessé tétele érdekében folyamatainkat áttekintettük, meghatároztuk és írásban rögzítettük a szükséges szabályozásokat.

Több felmérést végeztünk abból a célból is, hogy olyan információkat gyűjtsünk, melyek például szolgálhatnak más intézmények számára, igazolva, hogy a TQM-szemlélet és a minőségfejlesztés különböző eszközei jól használhatók egy speciális, a szolgáltatás és egészségügy határára lévő humanitárius intézményben.

Az EFQM kérdőíves önértékelés a szeretetotthon működésének egyik áttekintő eszköze volt, és ma is az. Ez a felmérés képezi alapját a jövőben elvégzendő teljesebb körű EFQM Kiválóság Modell® szerinti értékelésünknek.

Felmérési eredmények segítettek hozzá, hogy a munkatársak alkalmazásának széles körű kompetenciarendszerét sikerült kialakítanunk, amely általánosítható a gondozói, ápolói szakmában, segítve az intézmények vezetőségét a legmegfelelőbb munkatársak kiválasztásában.

Az élelmezésbiztonság érdekében 2002-ben kiépítettük a HACCP rendszerünket. Olyan szállító-, tároló-, tisztítófolyamatokat működtetünk, amelyek a legszigorúbb követelményeket is kielégítik; eszközeink a legmodernebbek, és a maximális biztonságot jelentik.

Jelentősnek ítéltük a japán 5S módszer alkalmazását intézményünkben, és elhatároztuk bevezetését. A szeretetotthon sajátosságait sikerült úgy beépítenünk, hogy a kidolgozott módszert országosan ajánljuk minden, hozzánk hasonló tevékenységi körű intézmény részére. Őt olyan, egymásra épülő és egymást jól kiegészítő tevékenységről van szó, amelyek munkahelyünk racionális elrendezését, továbbá a szolgáltatás minőségét biztosító munkakultúra kialakítását szolgálják.

Egyedi kezdeményezéseink és eredményeink

Nosztalgia-füzet sorozatunk célja: „Fenntartani a test töretlen egészségét, a szellem állandó élendőségét, nyugalmát és megőrizni ezeket a késő öregségig...” (van Borehaave, holland szerző, XVIII. sz.) A füzetek kiegészítő elemei a lakóink által őrzött fotók, régi használati tárgyak és az általuk készített kézművesmunkák.

A mentálhigiénés csoport nem csodaszer ugyan, de alkalmas arra, hogy örömet jelentsen a gondozottak számára. A csoport működésének pozitív hatásai: személyközi nyitottság, érzékenykedés (önbecsülés), a tolerancia

mások véleményével és hibáival szemben, kölcsönös tisztelet.

A szeretetotthonon kívüli programok között az intézményekben hosszasan tartózkodó gondozottak számára jelentősek a kirándulások, melyeknek különleges hatásai lehetnek:

- lehetőséget adnak a testi-lelki mozgás intenzív átélésére;
- átmeneti gyökeres környezetváltozást, ki-kapcsolódást, felüdülést jelentenek;
- a társak nagy csoportja, tartást és rejtettséget adva, csökkenti a változásokkal járó szorongást;
- a vakációzással vele jár a társas interakciók és interperszonális kapcsolatok növekedése;
- a közös élmény kölcsönösen új viszonyt és kapcsolatot alakít ki egyrészt a gondozottak, másrészt a gondozottak és a személyzet között.

A megnyitás óta szegedi és vidéki kirándulásokkal egyaránt gazdagítottuk programjainkat.

Azt mondják: titokzatos az ember világa. Talán még titokzatosabb az idősek és betegek világa, ahol a fizikai erők „disszonanciája” felelősíti a lélek kuszáltságát és feszültségeit. Így nagyon hasznos, ha nemcsak a gyógyító tudomány eszközeit, hanem a lélek erőinek vallási segítségét is megfelelő szinten és módon alkalmazzuk, melynek eredményeként növelhetjük a gondozottak megelégedettségét, hiszen biztosított számukra a „lelki igényeik kielégítésének lehetősége”.

A lakók további megelégedettségének érdekében egyik legfontosabb feladatunk a környezetünk biztonságossá tétele és szépítése. E célt szolgálta a zöldövezeti terület bővítése.

Az étkező bővítésével az egy időben történő étkeztetés és foglalkoztatás problémáját oldottuk meg. Az ebédlő a „társadalmi kapcsolatok” meghatározó színterévé vált, így az étkezések után gondozottaink szívesen beszélgetnek az asztalok mellett. Ezenkívül az egész étkeztetés és konyha mintaértékű rendszerré alakult.

Minden lehetőséget megragadtunk, hogy az intézményünkön belüli kommunikációs lehetőségek hatékonyra váljanak.

Külső ismeretterjesztésünk legjelentősebb állomása a regisztrált pontszerző tanfolyam és előadásaink, valamint egyházi és állami vonalon felajánlott benchmarking. Jelentős fejlesztési lépés, hogy országos jelleggel 35 továbbképzési pontot érő „ISO 9001:2000 minőségirányítási rendszer kiépítésének elméleti és gyakorlati lépé-

sei” címmel tanfolyamot szerveztünk egészségügyi szakdolgozóknak, mely elméleti és gyakorlati példákkal kíván szolgálni azon intézmények munkatársai részére, akik minőségügyi rendszerüket kívánják kiépíteni, vagy a már meglévő minőségbiztosítási rendszerüket szeretnék továbbfejleszteni. A 40 órás továbbképzési anyag 85%-a elmélet és 15%-a gyakorlat.

Az 5 napos továbbképzéshez biztosítjuk a technikai feltételeket, a helyiséget és az ellátást. Az előadók, tréningvezetők, vezető munkatársaink mellett, országosan elismert meghívott szakemberek.

Belső szemléletváltás.

Oktatás, munkatársaink elkötelezettsége, a vezetés szerepe

Minőségirányítási rendszerünk kiépítése és főleg a TQM-szemlélet meghonosodása jelentősen hozzájárult egy olyan biztonságos, családi légkör kialakításához, amiben meghatározó:

- a minőségi munka iránti elkötelezettség,
- a folyamatos fejlődési igény,
- a minden területen jelentkező elégedettség-növelés.

A vezetés szerepe meghatározó, legjobban az alapvető elvárások kidolgozásában, az ellenőrzésekben és a személyes példamutatásban jelentkezik. A minőségiszemlélet formálásában a 4-5 fős vezetés a minőségirányítási rendszer aktív megalkotója volt, mert:

- kulcsfontosságúnak tartja a gondozottak és hozzátartozóik igényeinek megértését és követelményekké alakítását,
- folyamatos képzésen, továbbképzésen vesznek részt, és ez pozitívan hat a munkatársak továbbképzésének elősegítésére,
- főiskolai hallgatók számára lehetővé teszi, hogy az elméleti képzésük során szerzett ismereteiket a gyakorlatban is alkalmazhassák; lehetőségük van a megszerzett elméleti ismereteik kreatív alkalmazására; konkrét feladatokban való felelősségvállalásra, önálló részfeladatok elvégzésére, esetmunkában való részvételre, problémafeltáró interjúk készítésére.

A folyamatos fejlesztés egyik pillére az EFQM Kiválóság Modell® alkalmazása. Tervezzük a Minőségi Díj megpályázását. Ennek eredményeit – reményeink szerint – a lakók, hozzátartozóik és a munkatársak megelégedettségének további felmérései is igazolni fogják.

**Dr. Laluskáné Ritz Judit intézményvezető,
Kispéter Tiborné intézményvezető főnövér**

OLVASÓINK ÍRJÁK

A minőségirányítási rendszer vagy minőségközpontú irányítási rendszer?

– Dr. Nardai László* –

A Generali-Providencia Biztosító Rt. minőségirányítási vezetőjeként immár hetedik éves tapasztalattal rendelkezem a minőségirányítási rendszerek működtetése, fejlesztése terén.

A következőkben szeretnék felvetni egy olyan értelmezési-megnevezési kérdést, amely véleményem szerint jelentős mértékben gátolja a minőségirányítás gondolatvilágának, „eszme-rendszerének” terjedését.

Ez pedig maga a „*Minőségirányítási rendszer*” elnevezés.

A követelményeket megfogalmazó szabvány neve: „*Minőségirányítási rendszerek Követelmények*” (ISO 9001:2000). A sikeres tanúsítás után kiállított oklevélen is az áll, hogy „*Minőségirányítási rendszer tanúsítvány*”.

Véleményem szerint ez a megnevezés azért rossz, mert – azoknak a vezetőknek, szakembereknek, akik először kerülnek kapcsolatba ezzel a gondolatvilággal és a belőle származó követelményekkel – azt sugallja, hogy itt valami teljesen új, különálló dolgot (rendszert) kell kiépíteni, működtetni és tanúsíttatni.

Már működő rendszerek esetében is érezhető a kettősség, párhuzamosság, hiszen gyakran megkülönböztetik a rendszeres szakmai ellenőrzéseket a minőségirányítási rendszer belső auditjaitól. A kettőt, véleményem szerint, nem szabad kettéválasztani, a minőséggel nem lehet „X” naponta „Y” órát foglalkozni. A vele kapcsolatos követelmények a **folyamatosan** végzett szakmai munka minőségére vonatkoznak.

Az elkülönítést sugalló „Minőségirányítási rendszer” megnevezés több olyan kérdést hoz magával, amelyeket a rendszer építése, fejlesztése során előbb-utóbb tisztázni kell:

Hogyan kapcsolható a „hagyományos” vállalatirányítás és a minőségirányítás mint rendszer egymáshoz? Az ISO 9001:2000 szabvány követelményei ugyanis a „hagyományos” értelemben

vett vállalatirányítás számára is megfogalmaznak követelményeket (folyamatorientált működés-mód, tényeken alapuló döntéshozatal stb.). Milyen legyen a viszony közöttük? A minőségirányítás része-e a vállalatirányítás, vagy fordítva?

Van vállalatvezető, létezik a vezetőség minőségirányítási megbízottja és minőségirányítási vezető is – lehetséges-e közöttük egyértelmű hatáskörmegosztás? Van-e megfelelő hatásköre minőségirányítási szempontból a vezetőség minőségirányítási megbízottjának azokon a területeken, amelyek nem az ő irányítása alá tartoznak?

Ki a felelős a minőségért, a minőségcélok teljesüléséért? Ha a vállalatvezető, akkor mit és hogyan „vezet” a minőségirányítási vezető? Ha a minőségirányítási vezető, akkor vajon rendelkezik-e, rendelkezhet-e a célok eléréséhez szükséges hatáskörrel?

A magam részéről sokkal jobbnak tartanám, ha mindig **csak egy irányítási rendszerről** esne szó. Tanúsított cégek esetében „**minőségközpontú irányítási rendszerről**”, vagyis olyan irányítási rendszerről, amelyben a minőségnek kiemelt szerepe van.

Egy ilyen rendszerben a vállalat, cég vezetője természetesen éppúgy felelős a minőségért, a minőségi célok teljesüléséért, mint a többi vállalati teljesítménymutatóért. A minőségirányítási vezető pedig azért felelős, hogy egyrészt megjelenítse, „lefordítsa” és képviselje a szabvány követelményeit, másrészt pedig összefogja és kifelé (partnerek, auditorok) kommunikálja a követelmények tényleges teljesülését.

A követelményeknek megfelelő működtetés ebben az esetben egyértelműen a vállalatvezetés feladata.

Az előzőek értelmében az ugyancsak gyakran használt „*minőségirányítási rendszer kiépítése*” fogalmat is éppúgy félrevezetőnek érzem. Ez is azt sugallja, hogy valami teljesen újat, eddig nem létezőt kell „kiépíteni”. Szerintem minden szervezetnek van valamilyen irányítási rendszere, hiszen anélkül nem is tudna működni. Abban az

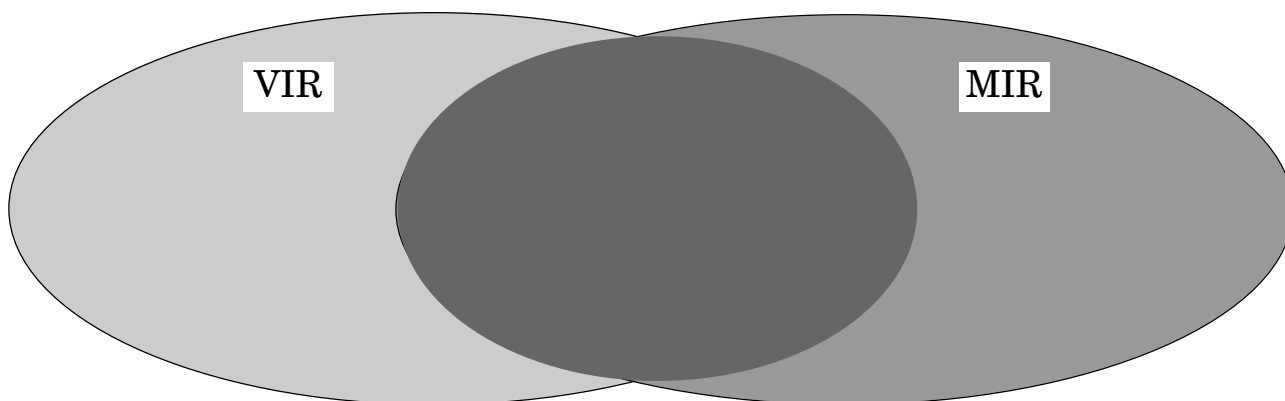
*Minőségügyi vezető, Generali-Providencia Biztosító Rt.

esetben, ha megfelelni kíván az ISO 9001:2000 szabvány követelményeinek, akkor ezt a **meglévő** irányítási rendszert kell **továbbfejleszteni, kiegészíteni**, leírni a szabvány követelményeinek megfelelően. E munka energiaigénye jól szervezett vállalatoknál lényegesen kisebb, mint a kevésbé szervezetteknél.

Azáltal, hogy sikerült ezt az értelmezést vállalatomnál, a Generali-Providencia Biztosító Rt.-nél elfogadtatni, nagy lépést tettünk előre a két rendszer integrálásában. Mi ebben az értelemben működtetünk és fejlesztünk egy integrált minőségközpontú irányítási rendszert.

Integrált irányítási rendszer

- Számvitel, pénzügy
- Pénzforgalom
- Jutalékszámolás
- Könyvvizetés
- Pénzügyi erőforrás-menedzsment

- Tervezés, fejlesztés
- Információ, kommunikáció
- Erőforrás-menedzsment
- Alapfolyamatok
- Ügyfélkapcsolatok

- Minőségpolitika
- Minőségcélok
- Dokumentálás
- Helyesbítés, megelőzés
- Vezetőségi átvizsgálás
- Külső, belső auditok
- Vevőmegkérdezés
- Partnerértékelés

VIR: vállalatirányítási rendszer
MIR: Minőségirányítási rendszer

MAGYAR MINŐSÉG
A Magyar Minőség Társaság havi folyóirata.

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Vezetője: dr. Róth András. Tagjai: dr. Ányos Éva, Füredi László, dr. Helm László, Pákh Miklós, Pónyai György, dr. Ring Rózsa, Szódi Sándor.

Felelős kiadó: dr. Aschner Gábor.

Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. III. emelet.
Tel.: (36-1) 456-6951. Fax: 456-6954. E-mail: mmt@axelero.hu.

A folyóirat címlapját és a Magyar Minőség Társaság új arculatát a Marketing Management Service tervezte.
1132 Budapest, Victor Hugo u. 35. Tel.: 339-5339, 20/915-6203. • E-mail: mest1@elender.hu.

Nyomda: Grafika Typopress Nyomdaipari Kft., 1101 Budapest, Monori út 1-3.
Felelős vezető: Farkas Tamás ügyvezető igazgató.

Egy szám ára: 600 Ft. Éves előfizetés tagoknak 5500, nem tagoknak 7500 Ft.

Megrendelés, publikáció- és hirdetésfelvétel a szerkesztőségben.

Engedélyező szerv: Művelődési és Közoktatási Minisztérium.

NYTSZ: B/SZI/1687/1993. HU ISSN-szám: 1416-9576.

HAZAI ÉS NEMZETKÖZI HÍREK, BESZÁMOLÓK

KÜLFÖLDI RENDEZVÉNYEK

MEGNEVEZÉS	HELY	IDŐPONT
<p style="text-align: center;">17th Control International Trade Fair for Quality Assurance A szervező P.E. Schall GmbH Magyarországi képviselete Open Gates Hungary Kft. 1143 Bp. Hungária krt. 66. T: 1/222-1360, 468-2072 • F: 1/222-0802, 468-2073 www.ogh.hu • e-mail: info@ogh.hu</p>	<p>Sinsheim Exhibition Centre</p>	<p>6–9. May 2003</p>
<p style="text-align: center;">ACHEMA 2003 27. Nemzetközi vegyipari eljárás technikai, környezetvédelmi és biotechnológiai szakkiállítás és kongresszus www.achema.org.hu T: 222-1160 • F: 222-0802</p>	<p>Frankfurt am Main</p>	<p>9–24. May 2003</p>
<p style="text-align: center;">In Situ and On-Site Bioremediation T: 800-783-6338 • F: 614-488-5747 e-mail: info@confgroupinc.com www.battelle.org/conferences</p>	<p>Orlando, Florida</p>	<p>2–5. June 2003</p>
<p style="text-align: center;">Learning Edge Conference Contact person: Vinciane Beauduin T: +3227753510 e-mail: beauduin@efqm.org www.efqm.org</p>	<p>The Hague, The Netherlands</p>	<p>3. June 2003</p>
<p style="text-align: center;">3. Control Parma A minőségbiztosítás nemzetközi szakvására A szervező P.E. Schall GmbH Magyarországi képviselete Open Gates Hungary Kft. 1143 Bp. Hungária krt. 66. T: 1/222-1360, 468-2072 • F: 1/222-0802, 468-2073 www.ogh.hu • e-mail: info@ogh.hu</p>	<p>Parma, Italy</p>	<p>4–7. June 2003</p>
<p style="text-align: center;">IEMAT Nemzetközi Környezetvédelmi, Ökotechnológiai és Kommunális Szakvásár Jelentkezés, információ: Gellér Irisz T: 263-6089, 263-6333 • F: 263-6090 e-mail: geller.irisz@mail.hungexpo.hu</p>	<p>Croatia</p>	<p>1–4. October 2003</p>
<p style="text-align: center;">EFQM Forum Contact person: Vinciane Beauduin T: +3227753510 e-mail: beauduin@efqm.org www.efqm.org</p>	<p>Helsinki, Finland</p>	<p>8–10. October 2003</p>
<p style="text-align: center;">Common Interest Day Corporate Social Responsibility Contact person: Vinciane Beauduin T: +3227753510 e-mail: beauduin@efqm.org www.efqm.org</p>	<p><i>függőben</i></p>	<p>31. October 2003.</p>
<p style="text-align: center;">4. Qualitec A minőségbiztosítás vására A szervező P.E. Schall GmbH Magyarországi képviselete Open Gates Hungary Kft. 1143 Bp. Hungária krt. 66. T: 1/222-1360, 468-2072 • F: 1/222-0802, 468-2073 www.ogh.hu • e-mail: info@ogh.hu</p>	<p>Jönköping, Sweden</p>	<p>2003</p>

HAZAI RENDEZVÉNYEK

ESEMÉNY	IDŐPONT	HELYSZÍN	RENDEZŐ
Közgyűlés	május 14.	Budapest, MTESZ-székház	MMT
CAF, a közigazgatás minőségpolitikája	június 10.	Budapest	MMT, ConsAct
NATO	június 4.	Budapest	MMT
XII. Minőség Hét XII. Magyar Minőség Háza Kiállítás	november 10–13.	CEU Konferenciaközpont	MMT, EOQ MNB

Emlékeztetjük tisztelt olvasóinkat 2000. februári számunkban megjelent „Új rendezvénynaptár” című cikkünkre. Ebben – a többi között – közöltük, hogy igazgatótanácsunk állásfoglalása értelmében „Hazai rendezvények” című rovatunkban saját rendezvényeink, valamint kiemelkedő országos rendezvények mellett csak azokat soroljuk fel, melyek felvételét a rendezők megrendelik. A rendezvénynaptár vezetését, valamint annak időszakos megjelenítését a Magyar Minőség Társaság önköltséges alapon vállalja.

Ennek megfelelően az éves költségek:

- 1–3 rendezvény bejelentése és nyilvántartása
- 4 vagy több rendezvény bejelentése és nyilvántartása

7 500 Ft + áfa,
11 500 Ft + áfa.

Egyetemi tanszék sikeres auditálása

Január 29-én adták át a BME Polimertechnika és Textiltechnológiai Tanszékének az ISO 9001:2000 szerinti minőségtanúsítványt. A minőségirányítási rendszer kiépítése egy egyetemi tanszéken ma még újszerű és precedensértékű, ezért számolunk be az eseményről.

Magyarország európai uniós csatlakozásának kiemelten fontos területe a vállalkozások versenyképességének fokozása, amelynek alapvető eszköze az ISO minőségbiztosítási szabványoknak való megfelelés. A termékek eladhatósága mellett létfontosságú a Magyarországon képzett szakemberek végzettségének nemzetközi elismertetése is. Éppen ezért, a Műegyetem stratégiai fontosságú területe a minőségi oktatás és a kutatás-fejlesztés, amelynek kulcsa a minőségi mérnök-képzés. Az utóbbi években ennek köszönhetően kap egyre nagyobb hangsúlyt az akkreditálás mellett a felsőoktatás minőségbiztosítása is.

A BME Gépészmérnöki Kar Polimertechnika és Textiltechnológia Tanszéke 2001 szeptemberében – az elsők között az országban – kezdte meg a teljes körű ISO 9001:2000 szerinti minőségirányítási rendszer kiépítését. Ennek köszönhetően egy év alatt közel megháromszorozódott (17-ről 41-re) a tanszék szakirányként választó gépészmérnök-hallgatók száma, és több mint egy nagyságrenddel növekedtek a tanszék pályázati és ipari bevételei. A rendszer építésénél komoly nehézséget okozott a szabvány adaptálása felsőoktatási intézmény

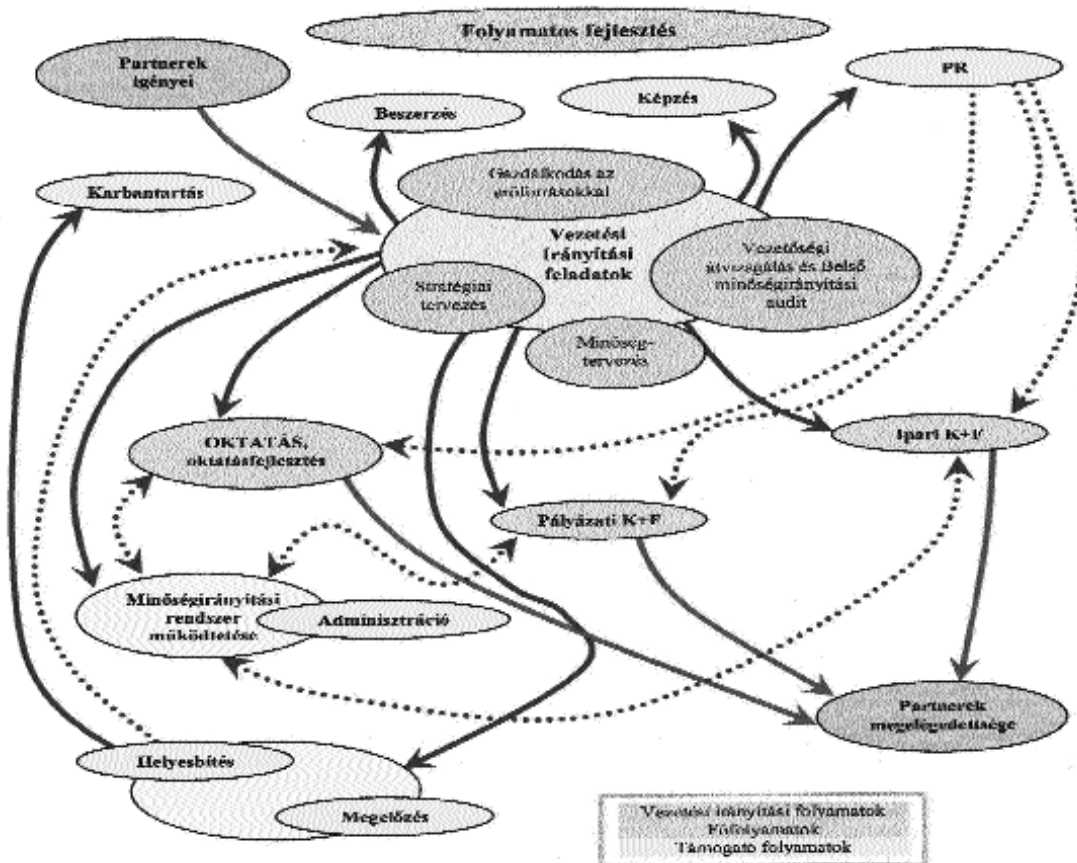
tanszékére (a termék fogalma, a gyártásközi ellenőrzés folyamata stb.).

Alapvető cél volt az ipari elvárásoknak jobban megfelelni, valamint a legfrissebb szakmai és technológiai eredményeket felhasználni a hallgatók képzésében. Fontos volt továbbá a hallgatói igényeknek jobban megfelelni, és átjárható, európai szintű tudást biztosítani számukra. További célunk volt a nemzetközi szintű kutatás és nagyobb pályázati aktivitás és eredményesség, szélesebb körű ipari kapcsolatok és több ipari megbízás mellett. Ezeket a célokat úgy kellett megvalósítani, hogy jobb hangulat, nagyobb dolgozói megelégedettséggel párosuljon.

A munka kezdetén a Tanszék SWOT analízissel felmérte erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, valamint a veszélyeket. Igényfelmérés készült az iparvállalatok, a volt és jelenlegi hallgatók bevonásával, hogy folyamataink még inkább szolgálják céljainkat.

Ezek eredményeként új tanszéki szerkezetet alakítottunk ki, meghatároztuk a folyamatainkat, valamint azok kapcsolódását (1. ábra).

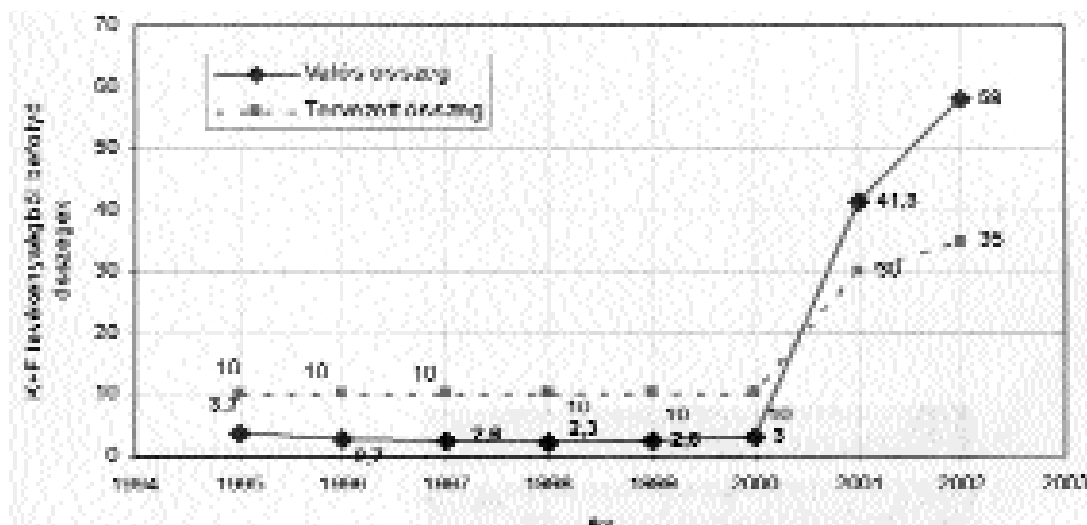
Mindezek mellett teljesen új tantárgystruktúra lett kialakítva, a munkakörnyezet átépítése, fejlesztése és ergonomikusabbá tétele mellett. A tanszéki labor átalakítása, megújítása magával hozta az igényt egy átlátható és jól használható nyilvántartási rendszer kiépítésére, amely az ipar számára is mintaértékű lett. A tanszék a rendszer sikerességét statisztikai folyamatszabályozással garantálja.

1. ábra: Folyamatok kapcsolódása

A munkatársak minőség iránti elkötelezettsége egy újfajta, dinamikus szemléletmódot eredményez, ahol az egyetemi hallgatók és az ipari partnerek maximális meglégedettsége a cél. Azonban az ISO bevezetése nemcsak a munkatársaktól követel rengeteg többletmunkát, hanem pénz is

kell hozzá. A költségvetési támogatásból erre nem telne, azonban a növekvő volumenű elnyert pályázatból és ipari partnereink támogatásával a rendszer bevezetésének pénzügyi háttere biztosított (2. ábra).

2. ábra: Pályázati bevételek alakulása

Úgy gondoljuk, hogy sikerült a minőségirányítási rendszer analógiáit megtalálni az ipar és az oktatás között, amit a sikeres audit bizonyít. Tekintettel arra, hogy Magyarországon egyetemi tan-

szék még nem rendelkezik teljes körű minőségirányítási rendszerrel, a Műegyetem ebben is precedenst teremtett.

Kovács József Gábor minőségirányítási vezető

A Magyar Innovációs Szövetség 2002. évet záró közgyűlése (2003. február 20.)

Dr. Pakucs János a közgyűlés bevezetőjében többek között elmondta:

„...A tudás a legfontosabb termelőerő. Napjainkban hétköznapivá vált fogalomnak, a tudásalapú gazdaságnak az első megfogalmazását 1985. szeptember 28-án egy OECD-jelentés publikálta. Azt állapította meg, hogy a legfejlettebb gazdaságokban is a GDP közel felét már a tudásiparok adják, új munkahelyek esetén tízből nyolcat a tudásiparban hozzák létre. Egy jóval későbbi jelentés pedig már azt hangsúlyozta, hogy a **tudásalapú gazdaság olyan rendszer, amelyben a növekedést, a tudástranszfer eredményessége, más szóval az innováció határozza meg...**

...Hazánkban az elsők között, talán elsőként, a Magyar Innovációs Szövetség ismerte fel 1990-ben, megalakulásakor az innováció fontosságát és azt a tényt, hogy a versenyképesség legfontosabb eleme az innováció, s hogy javuló életszínvonalunk fenntartható legyen, növekvő versenyképességre van szükség...

Szövetségünk szakmai munkájának eredményességét többek között az is mutatja, hogy gazdaságunk szerkezete az elmúlt tíz évben jelentősen változott, köszönhető ez egyrészt a beáramló külföldi tőke azon részének, amely korszerű technológia megteremtésével nagyobb hozzáadott értéket termel, másrészt az egyre élénkülő vállalkozási kedvnek. Van már jó példa Magyarországon a világszínvonalú technológiák kutatására és fejlesztésére, s van már kiváló példa a hazai innováció világraszóló eredményére is...

...A pozitív folyamatok azonban még nem bilentették át a hazai gazdaság szerkezetét a nagyobb hozzáadott értékű tudásintenzív ágazatok felé. Elemi szükségletünk, hogy mindenkori kormányaink képesek legyenek kihozni a gazdaságból, az emberekből, az oktatásból azt a tartalmat, amellyel a versenyerőhöz juthatunk...”

Az elnök bevezető gondolatait után **Bolyky János, a Szövetség főtitkára**, az előzetesen írásban kiadott éves **beszámolót szóban kiegészítette.**

Dr. Magyar Bálint oktatási miniszter előadásának gondolatait:

„...A kutatás-fejlesztési és innovációs törvénytervezet koncepciója feltehetően egy-két hónapon belül a kormány elé kerül, és szeretnénk, ha a törvényt magát összefoglalóan a parlament már tárgyalhatná. Fontos, hogy a 2003. év fordulópontot jelenthessen ezen a területen, hiszen önök tudják nagyon jól, hogy a költségvetési tárgyalások már

nyáron elkezdenek. ...ahhoz, hogy tervezni lehessen ezeket a forrásokat, erre szükség van. Természetesen fontos az is, hogy egy olyan mechanizmus alakuljon ki, amely a kutatás-fejlesztésre és az innovációra fordított források hatékonyságát biztosítja...

... A kutatás-fejlesztés és innováció egységes kezelése megköveteli, hogy létrejöjjön egy kormánykabinet, amely a kormányon belüli és kormányon kívüli szereplőket összefogja. Ez kiegészülne egy tudományos tanácsadó testülettel is, amely egyfajta társadalmi tanács tisztét is betöltené...”

Az egyetemi tudásközpontok kialakításáról elmondottakat a szakmai cikkek között ismertetjük.

Dr. Csillag István gazdasági és közlekedési miniszter előadásából néhány gondolat:

„...idén beléptünk az Európai Szabadalmi Egyezménybe. Az innováció nagyon nehezen képzelhető el úgy, hogy ne védenénk meg az innováció eredményeit, az innovátorokat. Tehát ha nem érdemes, és egész Európa-szerte nem könnyű az innovációk eredményeit – már amennyiben ezek technológiához kapcsolódnak – védeni, akkor bizony száz szövetség is lehet, meg ezer kabinet is jöhet létre, és különböző alapokat hozhatunk létre, ha maguk az innovátorok nem érzik úgy, hogy egész Európára kiterjedően az általuk feltalált eredményeket könnyen, gyorsan, ugyanazzal az eljárással védeni lehet...”

...Az a gazdaságpolitika, az a közlekedéspolitikai, az a technológiapolitika, amelyet kialakítunk, abból indul ki, hogy egyetemi városaink vannak, Miskolcon, Debrecenben, Nyíregyházán, Pécsen és Szegeden vagy akár Veszprémben. Következésképpen ezek egy hálózatnak alkotják ma a részeit. Ennek a hálózatnak az eléréséhez, az informatika és a globalizáció korában, már megvannak azok a feltételek, amelyekeken keresztül ők érintkezhetnek egymással, de nincsenek meg a fontos elérési eszközök, tehát az infrastruktúra. Következésképpen az a fontos elem, hogy az egyetemi városok köré, mint egy koncentrikus körökként, befektetőket telepítsünk be, csak akkor lehetséges, ha összekapcsolódik a közlekedéspolitikai, a technológiapolitika és a tudománypolitika.”

Az előadásokat követően került sor egy élénk szakmai vitára, melynek keretében a miniszterek képviselőiben **dr. Siegler András** OM helyettes államtitkár és **dr. Nikodemus Antal** GKM főosztályvezető vett részt és válaszolt a kérdésekre.

A szünet után a közgyűlés egyhangúlag elfogadta a 2002. évi beszámolót és a felügyelőbizottság jelentését. Ezt követően a közgyűlés négy évre az alábbi tisztségviselőket választotta meg:

elnök	dr. Pakucs János	OLAJTERV Fővállalkozó és Tervező Rt.	ügyvezető igazgató
főtitkár	Bolyky János	COVENT Ipari Tőke Befektető Rt.	vezérigazgató
alelnök	dr. Szabó Gábor	Szegedi Tudományegyetem	tud. dokt., tszv. egyetemi tanár,
	dr. Greiner István	Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Rt.	tud. dokt., kutatási igazgató
	dr. Závodszy Péter	Magyar Tudományos Akadémia SZBK Enzimológiai Intézet	akadémikus, tudományos tanácsadó
	dr. Pálmai Zoltán	INNOTECH Műegyetemi Innovációs Park Kft.	kandidátus, ügyvezető igazgató
elnökségi tag	dr. Detrekői Ákos	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	akadémikus, rektor
	dr. Gyulai József	MTA Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet	akadémikus, igazgató
	dr. Kemény Tamás	Ipar Műszaki Fejlesztéséért Alapítvány	ügyvezető igazgató
	dr. Blaskó Gábor	EGIS Gyógyszergyár Rt.	akadémikus, kutatási igazgató
	dr. Patkó Gyula	Miskolci Egyetem	tud. dokt., tudományos rektorhelyettes
	dr. Marosi György	Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület	főtitkár
	Kovács F. László	BORSODCHEM Rt.	vezérigazgató
	dr. Veress Gábor	Veszprémi Egyetem Szervezési és Vezetési Tanszék	tud. dokt., egyetemi tanár
	dr. Papanek Gábor	GKI Gazdaságkutató Rt.	kandidátus, ügyvezető igazgató
	Polgárné Májér Ildikó	Budaörsi Ingatlanfejlesztő és Szolgáltató	ügyvezető
	Somogyi Miklós	ITC-AMT Kft.	ügyvezető igazgató
	Csapody Miklós	GE Hungary Rt.	tanácsadó
	dr. Vékony Sándor	INTECO Kft.	igazgató
	Berszán Ferenc	Hungarian Innovative Technologies Fund	ügyvezetőigazgató- helyettes
	dr. Frank József	Gabonatermesztési Kutató Kht.	főigazgató
FB-elnök	dr. Szarka Ernő	Magyar Szabadalmi Hivatal	nyugalmazott elnök
FB-tag	Farkas László	AGMI Anyagvizsgáló és Minőség-ellenőrző Rt.	vezérigazgató
	Jamrik Péter	NOVOFER Innovációs Rt.	vezérigazgató

KÖZLEMÉNYEK

A Minőség és Megbízhatóság

2003. 1. számában a következő cikkeket olvashatja

Frank Steer: Vezetés és társadalmi felelősség

A közvélemény egyre inkább úgy érzékeli, hogy túl sok olyan vállalati vezető van, aki elképesztő módon visszaél a bizalommal, meg-hamisítja a könyvelést, elpalástolja az igazságot, és óriási profitot halmoz fel saját magának, mialatt a részvényesek lélegzetelállító veszteségeket szenvednek. A legalább egy évtizede elhatározott reformok ellenére – az általános vélemény szerint – sok igazgató erkölcsileg vagy passzívvá, vagy ellentmondásossá vált, nem hajlandó még a leghétköznapibb témákkal kapcsolatos kérdésfeltevésre vagy ezek kezelésére sem. Ha a korszerű vállalatirányítás nem is szenvedett helyrehozhatatlan csorbát, de legalábbis nagyon mély bizalmi válságon megy keresztül. A szerző az ezzel kapcsolatos gondolatait fejti ki.

Dr. Szabó Antal: ENSZ EGB-program kis- és középvállalkozások minőségfejlesztésének támogatására

A szerző bemutatja az ENSZ EGB Minőség-irányítási Rendszerek Szakértői Csoportját, majd részletezi a Csoport misszióját és első munkaprogramját, továbbá vázolja a Nemzeti Minőségdíjak Győztesei Galériájának létrehozásával elérni kívánt célokat. Rámutat új megközelítésű integrált irányítási rendszermodell kialakításának szükségességére, és ismerteti az e rendszermodellről várható előnyöket.

James J. Rooney: 7 steps to improved safety for medical devices

Sipos Gáborné: Válaszok az ISO 9001:2000-es kihívásaira – tapasztalatok és nemzetközi támogatás

Az új ISO 9000-es szabványsorozat megjelenése óta szakmai körökben nagyon sok szó esett már a bevezetés tapasztalatairól. Egyfelől a legkézenfekvőbb dolgok már jól láthatók, másfelől mindig merülnek föl olyan újabb szempontok, amelyekről érdemes beszélni. Ezenkívül hasznos megtudni, hogy Magyarországon kívül milyen a szabvány fogadtatása és melyek az alkalmazási tapasztalatai, továbbá mit tesznek a szabványok alkotói annak érdekében, hogy megismerjék ezeket, és felhasználják szabványfejlesztő munkájuk során. A szerző áttekinti a legfontosabb tapasztalatokat, és bepillantást nyújt a nemzetközi támogatótevékenységbe.

Kákonyi András: Az ISO 9000-esek metrológiai követelményeinek értelmezése és érvényesítése

Magyarországon a 90-es évek elejétől elterjedt, az ISO 9000-es szabványsorozattal fémjelzett minőségbiztosítási rendszerek megnövelték az alkalmazók igényét a mérőeszközök használata és kalibrálása területén. Ugyanakkor a minőségbiztosítási rendszer bevezetése, működtetése kapcsán az egyik legtöbb nehézséget okozó probléma a mérőeszközök kezelése és kalibrálása. A szerző ezekkel kapcsolatban ad tanácsokat, és osztja meg tapasztalatait.

Véber Miklós: Minősítéses átvételi eljárások költségoptimalizálása. I. rész

A minősítéses átvételi eljárások többsége nem fektet súlyt a hibás döntés, illetve a mintavételezés költségvonzatára, továbbá a megfelelő eljárás kiválasztásakor gyakori az a probléma, hogy a korábbi szállítások tapasztalatait csak egyszerűsített módon veszik figyelembe. Jelen közlemény – ezt a két hiányosságot pótolandó – azt mutatja be, miként érdemes a szükséges mintaelemszámot, illetve a még elfogadható mintabeli selejtszámot úgy meghatározni, hogy a mintavételezéshez, a hibás szállítmány átvételéhez, illetve a megfelelő elutasításához adott költség szintet rendelve, az eljárás várható költsége minimális legyen. Az első részben a korábbi szállításokból a selejtarányra adódó tapasztalati eloszlást jól kezelhető, ún. béta-eloszlással közelítve, bayesi sta-

tisztikai megközelítésben adjuk meg a gyakorlatban legtöbbször alkalmazott minőség-ellenőrzési módszerek költségoptimalis formáját.

Dr. Husti István: A minőségügyi képzés néhány jellemzője a Szent István Egyetem gépészmérnöki karán

A tanulmány azokat a törekvéseket és eredményeket mutatja be röviden, amelyek a címben jelzett intézményben a minőségügyi ismeretek oktatásával kapcsolatosak. Szándéka nem a „magamutogatás”, hanem a tapasztalatok megosztása.

Dr. Koczor Zoltán – Szőke Zoltán: A felsőoktatás minőségügyi problémáinak megoldásáért

A felsőoktatási intézmények törvényben előírt integrációja hivatalosan befejeződött, azonban jelenleg is folyik a korábban önálló intézmények közötti irányító szervezetek kialakítása, az intézményen belüli feladatok és erőforrások felosztása. Az oktatás gazdaságilag és erőforrás-lekötésben hatékonyabb átalakítása ésszerűsítéseket tett szükségessé. Ezeket egyes oktatási területeken a minőségügyi rendszerfejlesztések központi támogatása veszi körül. Mindennek következménye, hogy az integrált felsőoktatási szervezetekre széles körben új szabályozási és működési rendek kialakítása vált időszerűvé.

„A minőségért” – egyéni vándordíj, 2002 (Dr. Tar József)

Az ISO 9000 Fórum évzáró kulturális rendezvényén, Veszprémben, 2002. november 30-án ünnepélyes keretek között, második alkalommal adták át – a minőségügy területén kiemelkedő teljesítményt nyújtó személyek elismerésére 2001-ben alapított – „A minőségért” egyéni vándordíjat. Ez alkalomból Molnárné Stadler Katalinnal, a 2002. év díjazottjával beszélgetett dr. Tar József, a Fórum titkára.

EOQ MNB

A Közép- és Kelet-európai Országok II. Nemzetközi Minőségügyi Konferenciája és az ezzel kapcsolatos következtetések

Az EOQ 46. Kongresszusa

Az EOQ-regisztrációról 2002 decemberében új oklevelet, illetve oklevél-meghosszabbítást kapott magyar szakemberek. Érvényüket veszített oklevelek Az EOQ MNB 2003. évi rendezvényeinek előzetes terve

Folyóirat- és könyvszemle, valamint a Társaság új tagjai című rovatunk anyagtorlódás miatt kimarad, tartalmát áttettük a májusi számba. Olvasóink és az érintettek szíves elnézését kérjük.

Szerkesztőség

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiatitkárja az

» OBSERVER «
BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738, Fax: 303-4744
E-mail: marketing@observer.hu
http://www.observer.hu